

**ČESKÉ VYSOKÉ
UČENÍ TECHNICKÉ
V PRAZE**

**FAKULTA
BIOMEDICÍNSKÉHO
INŽENÝRSTVÍ**

**BAKALÁŘSKÁ
PRÁCE**

2018

**RADEK
MAREŠ**

ČESKÉ VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V PRAZE

**Fakulta biomedicínského inženýrství
Katedra zdravotnických oborů a ochrany obyvatelstva**

**Záchrana českých občanů zajatých v zahraničí teroristickými
skupinami**

**Rescue of Czech Citizens Captured by Terrorist Groups in a Foreign
Countries**

Bakalářská práce

Studijní program: Ochrana obyvatelstva
Studijní obor: Plánování a řízení krizových situací

Vedoucí práce: Ing. Josef Sedlák

Radek Mareš

Kladno, květen 2018

Zadání bakalářské práce

Student: **Radek Mareš**
Obor: Plánování a řízení krizových situací
Téma: **Záchrana českých občanů zajatých v zahraničí teroristickými skupinami**
Téma anglicky: Rescue of Czech Citizens Captured by Terrorist Groups in a Foreign Countries

Zásady pro vypracování:

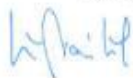
Cílem práce bude posoudit reálné možnosti záchrany českých občanů zajatých v zahraničí teroristickými skupinami. Teoretická část se bude zabývat geopolitickou situací zaměřenou na blízký východ, popisem případů únosů občanů ČR a seznámením se zásahovými možnostmi AČR. Dále budou analyzovány právní předpisy ČR v předmětné problematice, bude provedena komparace právních předpisů vybraných států NATO. Praktická část se bude zabývat návrhem řešení záchrany rukojmí. Bude řešena situace únosu českých občanů teroristickou skupinou za účelem vydírání vlády a zpracován možný postup na strategické a taktické úrovni, jehož výsledkem bude osvobození rukojmí. Výsledkem bude komplex doporučení jak dané situace efektivně řešit, včetně změny právních předpisů.

Seznam odborné literatury:

- [1] DUNSTAN, Simon, Blesková operace izraelských speciálních jednotek: útok na letiště Entebbe v roce 1976, Praha: Grada, 2010, ISBN 978-80-247-3402-6
[2] HOLOUBEK, Petr, Taktika boje, Praha: Naše vojsko, 2005, ISBN 80-206-0760-9
[3] Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, Bezpečnostní strategie České republiky, Praha: Bezpečnostní strategie České republiky, 2015, ISBN 978-80-7441-005-5

Zadání platné do: 20.09.2019

Vedoucí: Ing. Josef Sedlák

.....
vedoucí katedry / pracoviště

.....
děkan

V Kladně dne 19.02.2018

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci s názvem *Záchrana českých občanů zajatých v zahraničí teroristickými skupinami* vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů, které uvádím v seznamu bibliografických odkazů.

Nemám závažný důvod proti užití tohoto školního díla ve smyslu § 60 zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon).

V Praze dne 11.02.2018

.....

Podpis

Poděkování

Tímto bych chtěl poděkovat panu Ing. Josefu Sedlákovvi za jeho trpělivost při vedení mé bakalářské práce, jeho připomínky a postřehy. Dále pak panu PhDr. Václavu Adámkovi za poskytnutí užitečných zdrojů pro zpracování a jeho výkladu o terorismu, panu pplk. Mgr. Otakaru Foltýnovi za čas, který si na mě udělal a ochotu při poskytování důležitých analýz a podkladů. V neposlední řadě paní Ing. Anně Knotkové za anglické překlady odborných textů a podporu, když jsem psal a neměl na ní čas.

Abstrakt

Ve své práci se zabývám bezpečností českých občanů v zahraničí a jejich záchranou v případě zajetí teroristickými skupinami. Zaměřuji se na oblast blízkého východu, konkrétně na novodobý vývoj a geopolitickou situaci v regionu. Zmiňuji se také o případech unesených československých a českých občanů. Zabývám se mezinárodními úmluvami a jejich návaznost na české bezpečnostní dokumenty. V praktické části bakalářské práce řeším návrh na změnu ústavy a analyzuji její důvody s ohledem na mezinárodní situaci. Také provádím komparaci právního systému vysílání ozbrojených sil okolních států a států NATO. Nakonec simuluji únos českých občanů, kteří navštívili inkriminovanou oblast a zpracovávám postup na strategické a taktické úrovni s výsledkem osvobození rukojmí. Výsledkem mé práce je možný návrh na řešení mimořádné situace, včetně implementace změny zákona.

Klíčová slova

Záchrana obyvatel; Ústava ČR; článek 43; speciální operace; komparace; analýza.

Abstract

In my Bachelor thesis, I deal with the security of Czech citizens abroad and their rescue in case of capturing by terrorist groups. I focus on the area of the Middle East, specifically on modern development and geopolitical situation in the region. I also mention the cases of kidnapped Czechoslovak and Czech citizens. I deal with international conventions and their links to Czech security documents. In the practical part of my Bachelor thesis, I discuss the proposal to change the Constitution and analyze its reasons with respect to the international situation. I also compare the legal system of sending the armed forces of neighboring states and NATO states. Finally, I simulate the kidnapping of Czech citizens who visited the incriminated area and utilize a method at the strategic and tactical level resulting in liberation of hostages. The result of my work is a proposal for dealing with an extraordinary situation, including the implementation of a change in the law.

Keywords

Rescue of the citizens; The Constitution of the Czech Republic; Article 43; special operations; comparison; analysis.

Obsah

1	Úvod	11
2	Současný stav.....	12
2.1	Případy unesených československých a českých občanů	12
2.1.1	12. března 1983 Angola.....	12
2.1.2	26. května 1995 město Pale	12
2.1.3	17. prosince 1996 Lima.....	13
2.1.4	19. února 1998 stanice Zugdidi.....	13
2.1.5	29. září 1999 Kosovo	13
2.1.6	13. října 1999 Abcházie.....	13
2.1.7	11. dubna 2004 Irák.....	14
2.1.8	7. prosince 2005 město Port-au-Prince	14
2.1.9	11. března 2010 předměstí Port-au-Prince	14
2.1.10	18. ledna 2011 Haima	14
2.1.11	22. března 2012 Poloostrov Sinaj.....	15
2.1.12	13. března 2013 Pákistánská provincie Balúčistán	15
2.1.13	6. března 2015 Libye	15
2.1.14	18. července 2015 Libanon.....	16
2.2	Dílčí shrnutí	16
2.3	Blízký východ	17
2.3.1	Geopolitická situace blízkého východu	17
2.3.2	Islám	18
2.3.3	Rozdělení Islámu.....	19
2.3.4	Etnické složení Blízkého východu	20
2.3.5	Ekonomický vývoj Blízkého východu.....	21
2.3.6	Populační vývoj Blízkého východu.....	22

2.4	Dílčí shrnutí	24
2.5	Zásahové jednotky České republiky a legislativa	25
2.5.1	Útvar rychlého nasazení.....	25
2.5.2	601. skupina speciálních sil generála Moravce	26
2.5.3	Úkoly 601. skss	27
2.5.4	Mezinárodní závazky.....	28
2.6	Dílčí shrnutí	32
3	Cíl práce	33
4	Metodika.....	34
5	Výsledky.....	35
5.1	Ústavní zákon č.1/1993 Sb.	35
5.1.1	Článek 43 Ústavy.....	35
5.2	Důvody pro navrhovanou změnu ústavy.....	37
5.2.1	Operace Enduring Freedom a Iraqi Freedom	38
5.2.2	Anexe Krymu	39
5.3	Analýza navrhované změny ústavy	40
5.4	Komparace právních úprav vybraných zemí NATO.....	42
5.4.1	Polsko	42
5.4.2	Nizozemí.....	43
5.4.3	Dánsko	44
5.4.4	Slovensko	45
5.4.5	Maďarsko	46
5.4.6	Německo.....	47
5.4.7	Výsledky komparace.....	50
5.5	Policie ČR a Armáda ČR.....	51
5.6	Simulace únosu	52
5.6.1	1. fáze – systém hlášení o zmizení občanů.....	52

5.6.2	2. fáze – lokalizace rukojmí	54
5.6.3	3. a 4. fáze – příprava a osvobození rukojmí	55
6	Diskuze	56
7	Závěr	60
8	Seznam použitých zkratk	61
9	Seznam použité literatury	63
10	Seznam použitých obrázků	66
11	Seznam použitých tabulek	67
12	Seznam příloh	68

1 ÚVOD

Únosy civilních obyvatel jako rukojmí, jsou staré jako lidstvo samo. Ve starověku se unášeli příslušníci královských dynastií nejčastěji za účelem výměny za tučné výkupné, někdy také kvůli politickému nebo vojenskému vydírání. Výjimkou nebyli ani tzv. dobrovolní zajatci, kdy si král, faraon nebo jiný vládnoucí monarcha vzal od svých rebelujících podaných nejčastěji jejich potomky a tím si zajistil poslušnost ve své říši, navíc mohl svojí výchovou ovlivnit a změnit myšlení mladé generace ve svůj prospěch. Jedním z příkladů může být *Vercingetorix*, vůdce a válečník galského kmene Arvernů, který si v dobách Julia Caesara podrobil veškeré galské kmeny mimo jiné tím, že si od opozice vzal rukojmí na stvrzení loajality a tím se mu povedlo sjednotit odboj proti rozpínavosti římské říše, a dokonce Caesara několikrát porazit.

Téma bakalářské práce je dle mého názoru aktuální a bude v horizontu několika let na vzestupu, dle toho, jak se Česká republika bude zapojovat do mezinárodního dění. V současné době je členem několika společenství jako například NATO, EU a OSN. Je součástí mezinárodních operací v zahraničí, které se můžou i negativně odrážet ve vnímání místních obyvatel, respektive určitých skupin, které vidí v cizích armádách jen okupanty a vetřelce. Zkušenosti v Iráku, Afghánistánu nebo Izraele ukázaly, že konvenční válka se brzy změní v asymetrickou válku, kde sice jedna strana má drtivou technickou a početní převahu, ale nedokáže přesvědčivě zvítězit nad protivníkem. Tomu tedy nezbývá než se stáhnout do ilegality a používat jakékoliv metody pro odražení. Únosy zahraničních turistů jsou jedním z nich. Proto by měla být Česká republika připravena i na tyto varianty nátlaku.

Cílem této bakalářské práce je odpovědět na otázku, zda je možné zefektivnit záchranu našich občanů pomocí změny některých zákonů a následně pomocí této změny provést rychlou a úspěšnou operaci. Je nutné podotknout, že konečná podoba záchranu může mít několik variant, od výměny zajatců, přes vyplacení výkupného. Zde se zabývám pouze možností nasazení Speciálních sil AČR na cizím území.

2 SOUČASNÝ STAV

Problematika osvobození zajatců je velice komplikovaná a individuální, záleží na mnoha faktorech, které celou situaci ovlivňují, jak si ukážeme na níže uvedených případech. Jako zdroj následujících událostí použiji článek z internetového serveru Aktuálně.cz. V tomto článku jsou shrnuty všechny případy únosů, a proto jej ocituji jako celek.

2.1 Případy unesených československých a českých občanů

Za období 35 let bylo v Československu a posléze v samostatné České republice uneseno 93 osob, z toho naprostě většině se podařilo vrátit do vlasti, až na dvě osoby, a to sedmatřicetiletého Slováka Jaroslava Navrátila a Čecha Pavla Hrůzu, o jehož osudu se zatím mnoho neví.

2.1.1 12. března 1983 Angola

„Zde proběhl první a dosud největší únos československých občanů co se počtu týče. Národní svaz pro úplnou nezávislost Angoly (UNITA) zajala šestašedesát československých občanů (dvacet osm expertů, lékařka, dvě zdravotní sestry, čtrnáct manželek odborníků a jedenadvacet dětí), kteří pracovali na výstavbě tamní celulóžky. Únosci následně vyrazili spolu se zajatci na tříměsíční strastiplnou pouť na východ země, při které ušli pěšky 1500 kilometrů a přes 1000 kilometrů ujeli na korbách nákladních aut. Při pochodu zemřel 19. dubna sedmatřicetiletý Slovák z Bratislavy Jaroslav Navrátil. Ostatní nakonec přežili a po roce byli propuštěni na svobodu, nejprve ženy a děti, následně muži.“⁽¹⁾

2.1.2 26. května 1995 město Pale

„Tři čeští vojáci byli zajati spolu s dalšími 270 příslušníky mírových sil UNPROFOR jako odplata za letecký útok sil NATO na muniční sklad nedaleko bosenského města Pale. Bosenští Srbové použili zajatce jako lidské štíty, aby odvrátili hrozící letecké údery NATO.“

Major Zlatko Kožušník byl propuštěn 14. června, zbylí dva důstojníci major Karel Krátký a kapitán Oldřich Židlík o 5 dní později.“⁽¹⁾

2.1.3 17. prosince 1996 Lima

„Do rezidence japonského velvyslance v Limě vtrhlo 20 ozbrojených příslušníků levicového Revolučního hnutí Túpaka Amaru (MRTA), jež požadovali propuštění vězňených členů hnutí. Mezi více než 600 rukojmími zajatými na večíрку byl i český chargé d'affaires v Peru Lubomír Hladík. Ozbrojenci rukojmí postupně propouštěli, včetně Hladíka. Peruánské bezpečnostní síly osvobodily 72 zbylých rukojmí 22. dubna 1997.“⁽¹⁾

2.1.4 19. února 1998 stanice Zugdidi

„Podplukovník Jaroslav Kulíšek byl spolu s dalšími třemi pracovníky pozorovatelské mise OSN v Gruzii (UNOMIG) přepaden skupinou ozbrojenců ve výše zmíněné stanici. Únosci patřili ke stoupencům svrženého prezidenta Zviada Gamsachurdii a jejich cílem bylo zahájit vyjednání s vládou, stažení ruských sil z Gruzie a propuštění podezřelých z neúspěšného atentátu na prezidenta Eduarda Ševarnadzeho. Zatímco dva Uruguayce a Švéda propustili, Kulíškovi se 25. února podařilo utéci poté, co kapesním nožem odstranit zámek na okenních mřížích.“⁽¹⁾

2.1.5 29. září 1999 Kosovo

„Dva pracovníky nadace Člověk v tísni Milana Machalíčka a Michala Plavce zadržoval dav ze srbské enklávy Štrpce v jihosrbské provincii Kosovo. Vojákům sil KFOR se podařilo humanitární pracovníky po několika hodinách vysvobodit.“⁽¹⁾

2.1.6 13. října 1999 Abcházie

„Skupina šesti pozorovatelů OSN (UNOMIG), včetně českého zástupce a jednoho tlumočnicka byla unesena v Kodorském údolí v gruzínské Abcházii. Útočníci se pokusili zmocnit také vrtulníku, ale pilotům se podařilo vzlétnout a informovat o události představitele mise OSN. Únosci, jež se rekrutovali z řad abchazských separatistů,

požadovali výkupné 200 tis. USD. Následující den propustili únosci čtyři rukojmí, včetně českého pozorovatele, zbytek propustili další den.“⁽¹⁾

2.1.7 11. dubna 2004 Irák

„Cestou do jordánského Ammánu byli Iráku uneseni tři novináři, Michal Kubal a Petr Klíma z České televize a Vít Pohanka z Českého rozhlasu. Dle vyjádření Michala Kubaly porušil taxikář dohodu, že se vyhne rizikovým částem. Následně se sešel český velvyslanec Martin Klepetko s představiteli sunitských duchovních, kterým předložil arabsky psaný přímluvný list od českých muslimů a připomenul působení české vojenské nemocnice v Iráku a léčbu iráckých dětí v ČR. Unesení novináři byli po pěti dnech propuštěni.“⁽¹⁾

2.1.8 7. prosince 2005 město Port-au-Prince

„Port-au-Prince je hlavní město Haiti, kde byl unesen český katolický kněz a misionář z řádu oblátů Roman Musil. Na ostrově působí od roku 2002 do dnes. Únosci nejprve požadovali výkupné 50.000 dolarů, poté, co zjistili, že se jedná o představitele církve, spokojili se s výkupným ve výši 98.000 Kč. Musil byl propuštěn 10. prosince 2005.“⁽¹⁾

2.1.9 11. března 2010 předměstí Port-au-Prince

„Za účelem výkupného byly zajaty dvě humanitární pracovnice organizace Lékaři bez hranic na předměstí Port-au-Prince na Haiti. Česká pracovnice Lékařů bez hranic a její belgická kolegyně pomáhaly s následky ničivého zemětřesení z 12. ledna téhož roku. Po týdnu v zajetí únosců byly obě ženy propuštěny.“⁽¹⁾

2.1.10 18. ledna 2011 Haima

„Čtyři české turisty, kteří cestovali s jemenskou turistickou kanceláří, se pokusila unést skupina tří únosců v jemenském okrese Haima. Místní řidič však dokázal zaktivovat policii, která vozidlo dostihla a turisty osvobodila. Cílem únosu byla pravděpodobně výměna turistů za vládou vězněné členy svého kmene.“⁽¹⁾

2.1.11 22. března 2012 Poloostrov Sinaj

„Skupina čtyř ozbrojených beduínů na severu egyptského poloostrova Sinaj unesla českou průvodkyni, která doprovázela v autobuse dvanáct českých turistů, jež se vraceli zpět do Šarm al-Šajchu z výletu do Nuvajby. Pod pohrůžkou použití automatických pušek donutili ženu nastoupit do kamionu a odjeli s ní do hor. Osvobodily ji egyptské bezpečnostní složky ve spolupráci s beduínskými kmeny z jihu ostrova, které působí v turistickém ruchu. Důvodem zadržení bylo tzv. bakšišné za průjezd ve výši cca 100 USD.“⁽¹⁾

2.1.12 13. března 2013 Pákistánská provincie Balúčistán

„Dvě Češky (Antonie Chrástecká a Hana Humpálová) byly uneseny neznámými ozbrojenci v jihozápadní pákistánské provincii Balúčistán, kam přijely z Íránu jako turistky s cílem dorazit do Indie. Výměnou za propuštění žen požadovali únosci propuštění pákistánské neuroložky Áfji Siddíkové, která byla odsouzena za pokus o vraždu a v současnosti je v americkém vězení. K jejich propuštění po dvou letech přispěla turecká nevládní organizace IHH; na kterou se obrátily rodiny žen poté, co všechny ostatní možnosti selhaly. Do ČR se vrátily koncem března 2015. Chrástecká po propuštění pracovala v kladenské neziskové organizaci a Humpálová údajně přestoupila na islám.“⁽¹⁾

2.1.13 6. března 2015 Libye

„Ozbrojenci Islámského státu (ISIS) unesli v roce 2015 z areálu ropného pole v Ghání v Libyi Pavla Hrůzu, který zde pracoval jako vyučený kuchař na pozici catering koordinátora. Spolu s ním zajali únosci také Rakušana, čtyři Filipínce, dva Bangladéšany a Ghaňana. Všichni pracovali pro společnost VAOS, která poskytuje servis pracovníkům ropného průmyslu. 25. března byli z této skupiny propuštěni dva Bangladéšané, nicméně od té doby nedošlo v případě unesených k žádnému posunu směrem k navrácení domů.“⁽¹⁾

2.1.14 18. července 2015 Libanon

„List The Daily Star informoval o zmizení pětice Čechů na východě země. Dva novináři, advokát, tlumočník a vysoce postavený představitel bezpečnostních složek Martin Psík, který podle zdrojů MF DNES v Libanonu plnil úkoly tajné služby, byli uneseni s cílem vyměnit je za Alího Fajáda zadržovaného v ČR. Ten byl loni v Praze zadržen spolu s dalšími dvěma muži a čekal na vyhoštění do USA kvůli napojení na kolumbijské teroristy. 4. února přiletěli vládním speciálem unesení Češi zpět.“⁽¹⁾

2.2 Dílčí shrnutí

Z výše uvedených případů můžeme vyvodit tyto dílčí závěry.

- Každé osvobození proběhlo jiným způsobem, případy nelze jednoduše kategorizovat.
- Od roku 2010 do 2015 se zvýšil počet unesených Čechů na jednoho ročně, v roce 2016 a 2017 nedošlo k žádným únosům.
- U posledních dvou případů došlo k úniku informací, a to ohledně podmínek propuštění. V případě Antonie Chrástkové a Hany Humpálové zjistil týdeník Respekt cenu za obě zajatkyně, která činila 6 milionů dolarů⁽²⁾, což následně potvrdil i prezident Miloš Zeman⁽³⁾.
- U posledního případu tehdejší ministr obrany Martin Stropnický potvrdil médiím, že propuštění pětice Čechů bylo součástí dohody, podle které Česko nevydá Libanonce Alího Fajáda Američanům. Alího Fajáda podezřívala USA z obchodování se zbraněmi a z napojení na teroristickou organizaci a který byl zadržen spolu se svými komplici na území České republiky.⁽⁴⁾
- Z bezpečnostního hlediska jsou tyto zveřejněné informace nebezpečné pro budoucí vyjednávání, jelikož dávají signály dalším teroristickým skupinám, že vláda České republiky s teroristy vyjednává a přistupuje na jejich podmínky.

2.3 Blízký východ

Z předešlé kapitoly je zřejmé, že únosy českých, ale i zahraničních občanů, lze uskutečnit kdekoliv na světě. Zaměřuji se na oblast Blízkého východu z několika důvodů. Za prvé, tato oblast stojí za vznikem několika nejradikálnějších teroristických skupin, je válečnou zónou s různou intenzitou konfliktu, ale je i atraktivní destinací pro turisty, kteří nepreferují přeplněné hotely a pláže, ale vyrazí s partou přátel a základním vybavením za poznáváním divoké přírody. Některé země Blízkého východu jsou sice ekonomicky chudé a politicky nestabilní, ale mají velice bohatou historickou kulturu. Díky své geografické poloze můžeme na území jednoho státu najít památky mnoha kultur, od starověku, až po současnost.

2.3.1 Geopolitická situace blízkého východu

Obrázek 1 Politická mapa Středního východu (5)

V mnoha publikacích se můžeme setkat s pojmem **Blízký východ a Střední východ**.

- **Blízký východ** je oblast, kterou tvoří státy: Bahrajn, Irák, Írán, Izrael, Jordánsko, Katar, Kuvajt, Libanon, Omán, Palestina, Jemen, Saúdská Arábie, Sýrie a Spojené arabské emiráty. ⁽⁶⁾
- **Střední východ** „je výraz původem z anglického *Middle East*, který označuje ne zcela jednoznačně vymezené území v okolí východního Středomoří (Blízký východ) a Perského zálivu. Jindy bývá termín překládán výrazem *Blízký východ*, který však běžně označuje užší území bez zemí Arabského poloostrova a Íránu. Kvůli tomuto zmatení se pro jednoznačnost někdy používá souhrnný název *Blízký a Střední východ*.“ ⁽⁷⁾

Když porovnáme různé zdroje, terminologie není úplně přesná, ale rozdíl je jen v počtu obsažených zemí, například Turecko je někdy rozdělováno na evropskou část a asijskou, a někdy je interpretováno jako čistě evropská země. Následující kapitoly nám představí několik ekonomických, náboženských a populačních údajů z výše uvedeného regionu, které nám pomůžou nastínit důvody a příčiny nestability Blízkého východu.

2.3.2 Islám

„Islamistická hnutí zažívají zhruba od sedmdesátých let 20. století vzestup své popularity od severní Afriky přes arabský, perský a turecký Střední východ až po jižní a jihovýchodní Asii. Jde o geograficky mimořádně rozsáhlou a kulturně i etnicky přepestrnou oblast, kde žije zhruba 1,3 miliardy obyvatel, tedy přibližně pětina současné světové populace. Také politický islám, který má v tomto regionu zásadní slovo a konfrontuje stávající elity, představuje nadmíru širokou, heterogenní, nesourodou paletu sociálních hnutí, organizací a politických stran.“ ⁽⁸⁾

2.3.3 Rozdělení Islámu

„Islám je rozdělený na tři velké celky:

- *sunnismus (83 % muslimů);*
- *šíismus (16 %);*
- *charídžismus („ti, kteří vycházejí“ - 1 %).*

Současný bojovný islám žije třemi proudy:

- *modernistickým proudem, nakloněným modernizaci islámského zákoníku;*
- *teologickým dogmatismem, stojícím proti modernizaci islámského zákoníku;*
- *revoluční ideologií.“* ⁽⁹⁾

Islám jako náboženství je jednotné, ale záleží na tom, kdo jej vykládá. Rozděluje se na dva proudy, sunnitský a šíitský. Tyto dvě větve jsou mezi sebou historicky dlouhodobě znesvářené. Po smrti Mohameda si Sunnité zvolili jako svého nástupce Mohamedova přítele Abů Bakra, kdežto Šíité zastávali názor, že nástupce by měl být člen z Mohamedovi rodiny a zvolili si zetě Alího. Tímto krokem se postupem času tyto dvě obce odcizily. Toho dnes třeba využívá tzv. Islámský stát, který v nedávné době mimo jiné pronásledoval šíity jako bezvěrce a bořil jejich mešity.

Tabulka 1 procentuální zastoupení šíitů v muslimských zemích (8)

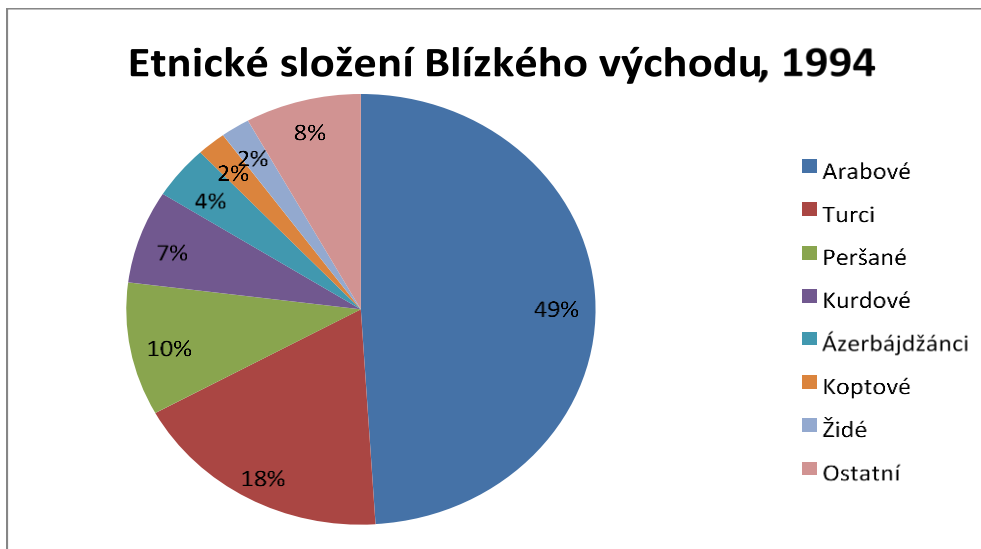
Muslimské země s významným podílem šíitů (přibližně v %)			
Írán	95	Indie*	31
Ázerbájdžán	75	Saúdská Arábie	20
Bahrajn	70	Pákistán	20
Irák	67	Afghánistán	15
Jemen	40	Nigérie*	15
Libanon	35	Turecko	15
Kuvajt	35	Sýrie	13
* Není čistě muslimská země, procento vyjadřuje zastoupení v tamní muslimské populaci.			

Když se zamyslíme nad uvedenými čísly v tabulce, které mají sice přibližnou hodnotu, ale i tak vypovídají o reálném vyvážení těchto dvou komunit, můžeme si vydedukovat i následující hypotézu, že náboženské rozdělení může být jen záminkou pro skutečný fakt, a to je ovládnutí moci v jednotlivých zemích, které disponují velkým nerostným bohatstvím.

2.3.4 Etnické složení Blízkého východu

Etnické složení obyvatel jde ruku v ruce s náboženstvím. Největším etnikum tvoří Arabové a Berbeři, pouze v Turecku a Izraeli tyto národnosti nejsou zastoupeny ve většině. Dalšími významnými skupinami jsou Židé, kteří žijí v Izraeli a Turci žijící v Turecku. Právě v Turecku tvoří významnou menšinu (asi 20 %) Kurdové, kteří se dále vyskytují převážně na území Iráku (zde tvoří asi 15 % obyvatelstva) a v Sýrii.

Graf1 Etnické složení Blízkého východu, dle National Geographic (8)

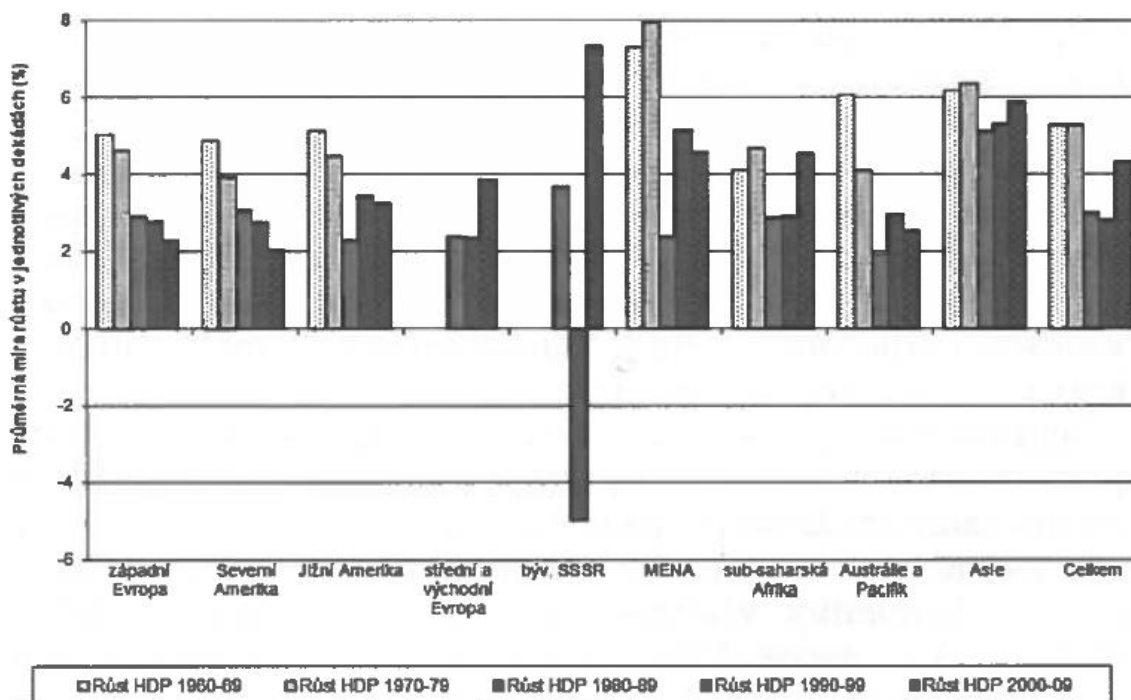
2.3.5 Ekonomický vývoj Blízkého východu

„Hospodářský vývoj Blízkého východu je v mezinárodním srovnání značně nerovnoměrný. Region vykazoval po celá šedesátá a sedmdesátá léta 20. století bezkonkurenčně nejrychlejší ekonomický růst na světě (7,3 % resp. 7,9 %, oproti světovému průměru 5,3 % resp. 5,2 %). V osmdesátých letech 20. století ale dochází k dramatickému zpomalení, růst se naopak propadá pod celosvětový průměr (2,4 % vs. celosvětový průměr 3,0 %) Dnes je vývoj zdánlivě stabilizovaný a odpovídá relacím v ostatních regionech rozvojového světa“. (8)

„Vysoce problematická je spíše struktura ekonomického růstu daná mimořádnou závislostí na těžbě ropy a také tempo, které nedokáže držet krok s daleko rychlejší změnou demografickou, sociální a kulturní. Není pak náhodou, že právě od konce sedmdesátých let 20. století až po současnost čelí blízkovýchodní režimy vážné destabilizaci. Jde o období relativně dramatického propadu ekonomického růstu, které následovalo po předchozím období neméně dramatického závratného růstu ekonomiky.

Masové nepokoje a balancování na hraně či za hranou, občanské války se týkají nejen Alžírsko, Egypta, Turecka nebo Libanonu. Stupňují se i konflikty o redistribuci zvětšujícího se národního hospodářství“.⁽⁸⁾

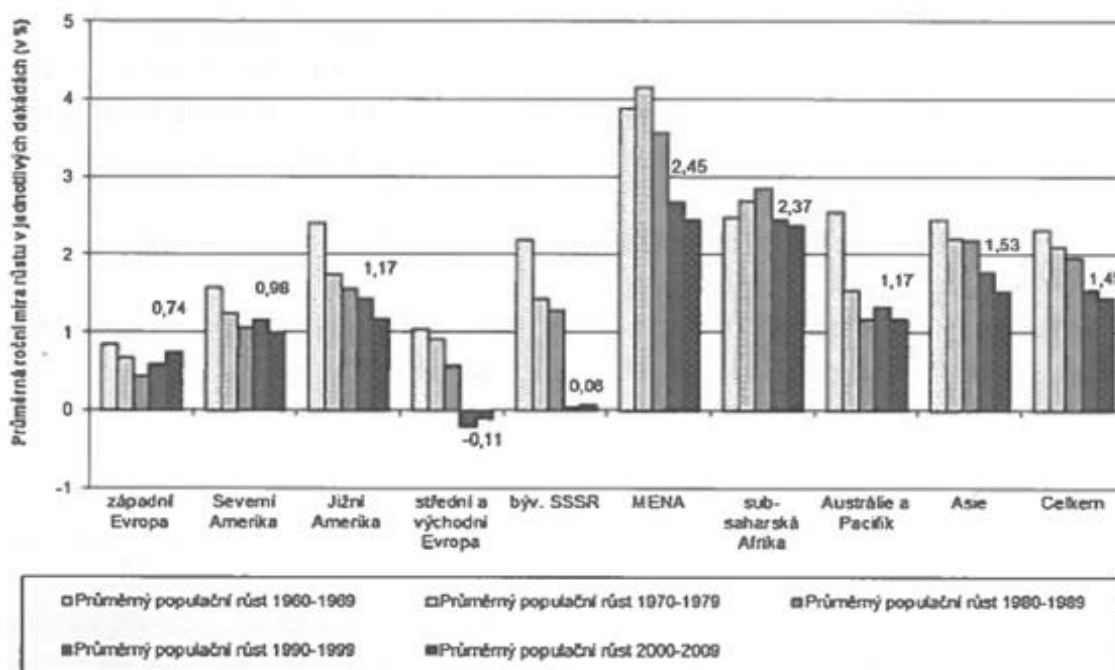
Graf 2 Průměrný růst HDP od r. 1960-2009 (8)

2.3.6 Populační vývoj Blízkého východu

„V roce 1950 žilo v tomto regionu asi 100 milionů lidí, dnes je to již přes 440 milionů a demografické prognózy pro rok 2025 hovoří až o 639 milionech obyvatel. Zúžíme-li pohled pouze na arabské země regionu (tedy blízký východ bez Izraele, Turecka a Íránu), zjistíme, že v průběhu celého 20. století zde došlo k úctyhodnému téměř osminásobnému nárůstu populace. Tento nárůst populace je srovnatelný snad jen se Subsaharskou Afrikou.“⁽⁸⁾

Graf 3 srovnání populačního růstu od r. 1960-2009 (8)

Z níže uvedené tabulky můžeme předpokládat zvýšení populačního růstu např. v Kataru, Palestině, Jemenu a Spojených arabských emirátech, a to přibližně o dvojnásobek v příštích dvaceti letech. Naopak nízká porodnost, srovnatelná s evropskou, je patrná v Íránu, Izraeli, Libanonu a Turecku. Tento fakt můžeme přisoudit mimo jiné i častějšímu používání antikoncepce v těchto zemích, kde je životní úroveň vyšší než v Kataru a Jemenu. Místní ženy, a je jedno jestli muslimského nebo židovského vyznání, nemají potřebu mít velké rodiny a pomalu se přizpůsobují prozápadnímu stylu života. Nicméně náboženství zde i tak hraje hlavní roli.

Tabulka 2 průměrné tempo populačního růstu od r. 1960-2009 (8)

Země	1960-1969	1970-1979	1980-1989	1990-1999	2000-2009
Bahrajn	3,44	4,46	3,6	2,89	2,18
Írán	2,71	3,13	3,43	1,67	1,48
Irák	3	3,21	2,96	2,82	2,57
Izrael	3,46	2,75	1,77	3,03	1,95
Jordánsko	5,78	3,78	3,74	4,25	2,4
Kuvajt	9,99	6,29	4,58	-	2,81
Libanon	2,66	1,52	0,51	2,4	1,28
Omán	2,68	4,45	4,56	2,82	1,87
Palestina	-	-	-	-	3,32
Katar	8,79	7,4	7,5	2,69	8,72
Saudská Arábie	3,32	4,95	5,48	2,52	2,29
Sýrie	3,17	3,38	3,54	2,64	2,71
Turecko	2,5	2,45	1,98	1,72	1,34
Spojené arabské emiráty	8,22	15,53	6,53	5,48	4,06
Jemen	2,02	2,54	3,78	4,04	2,88

2.4 Dílčí shrnutí

Geopolitická situace zemí Blízkého východu je rozsáhlé a poměrně komplikované téma k vyjádření všech aspektů, které ovlivňují zdejší prostředí. V těchto kapitolách vybírám dle mého názoru ty nejpodstatnější, a to je náboženství, populační a ekonomický růst spolu s etnickým složením obyvatel.

Abychom více pochopili dnešní výbušnou atmosféru tohoto regionu, měli bychom se zabývat i historií jednotlivých zemí i celkové oblasti, právě proto, že tyto souvislosti do sebe zapadají. Většina zemí tohoto regionu jsou bývalé kolonie nebo byly součástí větší říše a nepoznaly nezávislost jako takovou. Kombinací velké porodnosti, nevyváženého ekonomického růstu a striktního vykládání islámu dochází k napětí, které eskaluje k vytváření extrémistických skupin, jež jsou podporovány prostými obyvateli.

Nesmíme opominout ani zdejší politické režimy, které sice jsou oficiálně zvoleny, ale mají spíše charakter autokratického režimu a nemají, ani fakticky mít nemohou, nadvládu nad celým svým územím. Jako příklad můžeme uvést Sýrii, kde vláda prezidenta Baššára al-Asada dlouhodobě bojuje s kurdskými povstalci, kteří ovládají sever země. Bezpečnostním problémem, který nabývá na významu jsou i tzv. zhroucené státy, kdy prakticky neexistuje žádná vláda nebo je vláda s velmi omezenou působností, se kterou by bylo možné jednat a je potřeba vyhledávat místní náčelníky, kteří spravují dané území.

2.5 Zásahové jednotky České republiky a legislativa

K záchraně unesených občanů má vláda České republiky několik velice účinných nástrojů, resp. jednotek z řad policie a armády. Uvádím zde oba útvary z různých ministerstev, jelikož se jimi budu zabývat v rámci české legislativy.

2.5.1 Útvar rychlého nasazení

„Je specifickým policejním útvarem určeným zejména pro boj proti terorismu. Působí na celém území České republiky. Je přímo podřízen policejnímu prezidentovi. O vysílání útvaru rozhoduje policejní prezident se souhlasem ministra vnitra. O nasazení útvaru rozhoduje velitel oprávněný nařídít provedení zákroku pod jednotným velením.

V souladu s vymezenou působností provádí útvar služební zákroky proti teroristům, únoscům osob a dopravních prostředků, nebezpečným pachatelům organizované trestné činnosti a pachatelům zvláště závažných úmyslných trestných činů, zejména při jejich zadržení.“⁽¹⁰⁾

Obrázek 2 Znak jednotky (10)

2.5.2 601. skupina speciálních sil generála Moravce

„601. skss je v současnosti útwarem přímo podřízeným ministrovi obrany cestou náčelníka generálního štábu a poskytuje nejvyššímu velení jedinečné a unikátní schopnosti v rámci AČR. 601. skss je jedinou jednotkou speciálních sil AČR jako druhu vojska. Operace speciálních sil se vyznačují vysokým stupněm fyzického i politického rizika, mohou být prováděny za války i v míru a jsou vysoce efektivní.

Při nasazení speciálních sil by měly být dodrženy základní principy použití:

- *k řešení úkolů zvláštní důležitosti strategického stupně;*
- *plánování, řízení a velení na nejvyšším stupni velení;*
- *okamžitý přístup k nejcitlivějším zpravodajským informacím;*
- *velký důraz na operační bezpečnost.“⁽¹¹⁾*

2.5.3 Úkoly 601. skss

„Ředitelství speciálních sil MO společně s 601. skupinou speciálních sil jsou strategickými nástroji, které se významně podílejí na zajištění bezpečnosti naší vlasti. Role 601. skss vyplývají jednak z obecně definovaných úkolů speciálních sil podle doktrín NATO a dále pak z úkolů definovaných nejvyšším národním velením.

1. Speciální průzkum a zpravodajská činnost

Je to základní role s vysokou důležitostí, kdy speciální síly poskytují strategické informace, například pro následné vojenské operace či politicko-vojenská rozhodnutí.

2. Ofenzivní činnost

Jedná se o operace útočného charakteru prováděné za účelem eliminovat cíl zájmu, získat informace, materiál nebo osoby. Mezi typické úderné akce patří: léčka, přepad nebo navádění přesné munice na cíl.

3. Podpora a vliv

Zahrnuje operace širokého spektra aktivit zaměřených na podporu zájmových subjektů nebo jejich cílené ovlivňování. Typickým příkladem z minulých operací 601. skss je výcvik speciálních složek afghánských bezpečnostních sil.“⁽¹²⁾

Obrázek 3 Znak jednotky (12)

2.5.4 Mezinárodní závazky

Česká republika jako suverénní stát se angažuje v mezinárodní politice a jako člen NATO a EU se zavázala ke kolektivní obraně v případě napadení některého ze členských zemí a spolupráci v zahraničních operacích. V případě *Severoatlantické aliance (NATO – North Atlantic Treaty Organization, doslovný překlad je Organizace severoatlantické smlouvy)* vychází tyto závazky z plnění *čl. 5 Washingtonské smlouvy* ze dne 4. dubna 1949, který zní:

„The Parties agree that an armed attack against one or more of them in Europe or North America shall be considered an attack against them all and consequently they agree that, if such an armed attack occurs, each of them, in exercise of the right of individual or collective self-defence recognised by Article 51 of the Charter of the United Nations, will assist the Party or Parties so attacked by taking forthwith, individually and in concert with the other Parties, such action as it deems necessary, including the use of armed force, to restore and maintain the security of the North Atlantic area. Any such armed attack and all measures taken as a result thereof shall immediately be reported to the Security Council. Such measures shall be terminated when the Security Council has taken the measures necessary to restore and maintain international peace and security.“⁽¹³⁾

Český překlad tohoto článku je pak tento:

Smluvní strany se dohodly, že ozbrojený útok proti jedné nebo více z nich v Evropě nebo Severní Americe bude považován za útok proti všem, a proto se dohodly, že dojde-li k takovému ozbrojenému útoku, každá z nich, uplatňujíc právo na individuální nebo kolektivní sebeobranu uznané článkem 51 Charty OSN, pomůže smluvní straně nebo stranám takto napadeným tím, že neprodleně podnikne sama a v součinnosti

s ostatními stranami takovou akci, jakou bude považovat za nutnou, včetně použití ozbrojené síly, s cílem obnovit a zachovat bezpečnost severoatlantického prostoru. Každý takový útok a veškerá opatření učiněna v jeho důsledku budou neprodleně oznámena Radě bezpečnosti. Tato opatření budou ukončena, jakmile Rada bezpečnosti přijme opatření nutná pro obnovení a zachování mezinárodního míru a bezpečnosti.

Dále jako reakce na změnu bezpečnostní situace ve světě proběhl v listopadu 2002 summit NATO v Praze, kde byl sepsán tzv. Pražský závazek ke schopnostem. Tím byl položen základ pro vytvoření Sil rychlé reakce (NATO Response Force – NRF). Jedna z nejdůležitějších předností těchto jednotek je **rychlost nasazení**, nejkratší limit pro vyslání je 5 dnů. Armáda ČR přispívá, dle svých zkušeností především jednotkami pro boj proti zbraním hromadného ničení, protivzdušnou ochranou a specialisty na radiační, chemický a biologický průzkum.

Evropská Unie v rámci posilování svých vlastních vojenských sil mimo jiné vydala programový dokument s názvem „**Headline Goal 2010**“, který byl schválen v roce 2004 a dal vzniknout tzv. „**Battle Groups**“ (v překladu Bojová uskupení, ale v praxi se používá originální název). Článek 4 pojednává o budoucí vizi těchto jednotek, cituji: „ The ability for the EU to deploy force packages at high readiness as a response to a crisis either as a stand-alone force or as part of a larger operation enabling follow-on phases, is a key element of the 2010 Headline Goal. These minimum force packages must be military effective, credible and coherent and should be broadly based on the Battlegroups concept. This constitutes a specific form of rapid response, and includes a combined arms battalion sized force package with Combat Support and Combat Service Support.

Rapid reaction calls for rapid decision making and planning as well as rapid deployment of forces. On decision making, the ambition of the EU is to be able to take the decision to launch an operation within 5 days of the approval of the Crisis Management Concept by the Council. On the deployment of forces, the ambition is that the forces start implementing their mission on the ground, no later than 10 days after the EU decision to launch the operation. Relevant air and naval capabilities would be included. The need for reserve forces should be taken into account.

These high readiness joint packages (Battlegroups) may require tailoring for a specific operation by the Operation Commander. They will have to be backed up by responsive crisis management procedures as well as adequate command and control structures available to the Union. Procedures to assess and certify these high readiness joint packages will require to be developed. The development of EU Rapid Response elements including Battlegroups, will strengthen the EU's ability to respond to possible UN requests.“⁽¹⁸⁾

Přikládám i český překlad, který není doslovným překladem z důvodu odborných výrazů, které se dají vykládat několika způsoby, ale obsahově je srozumitelný.

„Schopnost EU rozmístit ozbrojené sbory s vysokou připraveností jako reakci na krizi, buď jako samostatné jednotky, nebo jako součást větší operace umožňující následné fáze, toto je klíčovým prvkem Headline Goal 2010. Tyto malé jednotky musí být vojensky efektivní, důvěryhodné, soudržné a měly by být založeny na konceptu Battlegroups. Jedná se o specifickou formu rychlé odezvy a zahrnuje kombinovaný ozbrojený prapor s bojovou podporou a logistickou podporou. Rychlé reakce vyžadují rychlá rozhodování a plánování a rychlé nasazení sil.

V oblasti rozhodování je ambicí EU schopnost rozhodnout a spustit operaci do 5 dnů od schválení Radou bezpečnosti. Při nasazení sil je ambice, aby síly realizovaly misi na místě nejpozději do deseti dnů po rozhodnutí EU zahájit operaci. Příslušné letecké a námořní síly jsou součástí operace. V potaz se berou také záložní síly. Tyto společné síly s vysokou připraveností (Battlegroups) mohou vyžadovat přizpůsobení konkrétní operaci velitelem dané operace. Musí být kryty reaktivními postupy krizového řízení a odpovídající strukturou velení a kontroly, které má Unie k dispozici. Postupy, které posuzují a hodnotí připravenost těchto složek vyžadují další rozvoj. Rozvoj jednotek rychlého nasazení EU včetně Battlegroups posilují schopnosti EU reagovat na možné žádosti OSN.“

Všechny tyto druhy vojenských podpor jsou shrnuty v dokumentu *„Vojenská strategie ČR 2008“*, kde se v článcích 11. – 14. vláda České republiky zavazuje k vysílání výše jmenovaných jednotek. Tento dokument zmiňují ještě z jednoho důvodu, a to je ten, že v článku 1. je napsáno: *„Vojenská strategie je východiskem pro zpracování navazujících strategií a koncepcí v oblasti zajišťování obrany a impulsem pro provedení případných legislativních změn.“*⁽¹⁴⁾

Ministerstvo obrany ČR vydalo v roce 2017 aktualizovanou verzi dokumentu *„Obranná strategie 2017“*, kde navazuje na priority resortu z minulých let a také na novelizovanou „Bezpečnostní strategii ČR 2015“. Obranná strategie 2017 je rozdělena na tři hlavní pilíře, z nichž je pro potřeby této bakalářské práce důležitý tzv. „Druhý pilíř – Akceschopné ozbrojené síly“, kde v článku 23 upřesňuje politicko-vojenské cíle České republiky v rámci mezinárodních operací. Doslova v odstavci d) je psáno: *„Česká republika přispívá uskupeními do pohotovostních sil rychlé reakce NATO (NATO Response Force, NRF) nebo bojových uskupení EU (EU Battle Groups).*

Nebo pro použití v rámci posílené předsunuté vojenské přítomnosti na východě Aliance (enhanced Forward Presence, eFP), a to v souhrnu do velikosti odpovídající jednomu praporu.“⁽¹⁹⁾

Vláda České republiky má samozřejmě i závazky ke svým občanům, které jsou shrnuty v „**Bezpečnostní strategii České republiky**“ v poslední úpravě z roku 2015. Tento důležitý dokument definuje aktuální hrozby, které v současné době hrozí a bezpečnostní zájmy České republiky, kde je ochrana obyvatel jedním z nejdůležitějších bodů. Například v bodu 7 je psáno: „*Bezpečnost ČR je založena na principu zajištění bezpečnosti jednotlivce, ochrany jeho života, zdraví, svobody, lidské důstojnosti a majetku. K úspěšnému uplatňování tohoto principu je nezbytné zajišťovat bezpečnost státních institucí včetně jejich plné funkčnosti a rozvíjet procesy a nástroje sloužící k posilování bezpečnosti a ochrany obyvatelstva.*“⁽²⁰⁾

2.6 Dílčí shrnutí

Z předešlých kapitol věnujících se legislativě a zásahovým možnostem České republiky lze vyvodit několik závěrů a to:

- Česká republika disponuje kvalitními jednotkami k záchraně svých obyvatel jak na území ČR, tak i mimo.
- Vláda ČR se ve výše uvedených smlouvách zavázala ke společné obraně a kooperaci na mezinárodní úrovni v případě napadení či jako preventivní operace dle požadavků OSN, NATO a EU.
- Tyto úkoly Vláda ČR a Ministerstvo obrany ČR dále rozpracovali v dokumentech „Vojenská strategie ČR 2008“, „Obranná strategie 2017“ a „Bezpečnostní strategie ČR 2015“
- Armáda ČR systematicky pracuje na zkvalitnění a funkčnosti jednotek Battle Group a NRF.
- Odpovědnost za ochranu obyvatel nese především vláda, která má za úkol provádět i **legislativní změny**.

3 CÍL PRÁCE

Cílem této bakalářské práce je navrhnout možné zefektivnění vysílání jednotek do zahraničí za účelem speciálních operací, ke kterým se Česká republika zavázala především vstupem do NATO a EU a jsou popsány v kapitole 2.5.4, nebo v případě ohrožení či únosu obyvatel mimo území České republiky. Tento cíl se opírá o navrhovanou změnu ústavy, resp. článku 43, kterou navrhli poslanci Jana Černochová, Ivan Gabal, Jan Hamáček, David Kádner, Martin Stropnický a Marek Ženíšek v roce 2016.

4 METODIKA

Jako metody pro zpracování dat použiji analýzu a komparaci. Provedu srovnání článku 43 ústavního zákona č.1/1993 Sb. v původním znění a po navrhované změně a poté analyzuji důvody úpravy. Následně budu komparovat právní předpisy vybraných států, které jsou členy NATO (Slovensko, Německo, Polsko, Nizozemsko, Dánsko, Maďarsko) a aktivně se podílejí na vysílání svých vojáků do zahraničí. Nakonec s navrhovanou změnou nasimuluji řešení fiktivního únosu skupiny českých turistů, které na dovolené zajala teroristická skupina Tálibán, operující na území Afghánistánu.

K porovnání právních předpisů výše uvedených států použiji materiál, který mi poskytlo Ředitelství speciálních sil Generálního štábu ČR (ŘeSpecS), které jsou přímo nadřizeny 601. skupině speciálních sil, které popisují v kapitole 2.5.2.

5 VÝSLEDKY

5.1 Ústavní zákon č.1/1993 Sb.

Ústava České republiky je nejvyšší právní dokument. Je tvořena preambulí a 8 hlavami, zahrnujícími základní ustanovení, moc zákonodárnou, moc výkonnou, moc soudní, Nejvyšší kontrolní úřad, Českou národní banku, územní samosprávu a přechodná a závěrečná ustanovení. Pro potřebu této bakalářské práce je důležitých několik článků a to především čl. 39 odstavec 3, čl. 43 odstavec 4, 5, 6 a článek 76 odstavec 1 a 2.

5.1.1 Článek 43 Ústavy

Článek 43 rozděluje pravomoci parlamentu a vlády ohledně vysílání ozbrojených sil do zahraničí a stanovuje podmínky, za kterých mohou být tyto síly vyslány. Doslovné znění zní:

1. *„Parlament rozhoduje o vyhlášení válečného stavu, je-li Česká republika napadena, nebo je-li třeba plnit mezinárodní smluvní závazky o společné obraně proti napadení.*
2. *Parlament rozhoduje o účasti České republiky v obranných systémech mezinárodní organizace, jíž je Česká republika členem.*
3. *Parlament vyslovuje souhlas*
 - a) *s vysláním ozbrojených sil České republiky mimo území České republiky,*
 - b) *s pobytem ozbrojených sil jiných států na území České republiky, nejsou-li taková rozhodnutí vyhrazena vládě.*

4. *Vláda rozhoduje o vyslání ozbrojených sil České republiky mimo území České republiky a o pobytu ozbrojených sil jiných států na území České republiky, a to nejdéle na dobu 60 dnů, jde-li o:*
- a) plnění závazků z mezinárodních smluv o společné obraně proti napadení,*
 - b) účast na mírových operacích podle rozhodnutí mezinárodní organizace, již je Česká republika členem, a to se souhlasem přijímajícího státu,*
 - c) účast na záchranných pracích při živelních pohromách, průmyslových nebo ekologických haváriích.*
- 5) *Vláda dále rozhoduje*
- a) o průjezdu ozbrojených sil jiných států přes území České republiky nebo o jejich přeletu nad územím České republiky,*
 - b) o účasti ozbrojených sil České republiky na vojenských cvičeních mimo území České republiky a o účasti ozbrojených sil jiných států na vojenských cvičeních na území České republiky.*
- 6) *O rozhodnutích podle odstavců 4 a 5 informuje vláda neprodleně obě komory Parlamentu. Parlament může rozhodnutí vlády zrušit; ke zrušení rozhodnutí vlády postačuje nesouhlasné usnesení jedné z komor přijaté nadpoloviční většinou všech členů komory.“⁽¹⁵⁾*

Navrhovaná změna ústavy se dotýká odstavců 4, 5 a 6. Zde předkládám potenciální úpravu těchto bodů tak, jak je navrhli ministři napříč politickým spektrem.

4 zní: *„Vláda rozhoduje o vyslání ozbrojených sil České republiky mimo území České republiky a o pobytu ozbrojených sil jiných států na území České republiky, a to nejdéle na dobu 60 dnů.“*

5 písmeno a) zní: *„o průjezdech ozbrojených sil jiných států přes území České republiky, jejich přeletech nad územím České republiky a o způsobu povolování jednotlivých průjezdů a přeletů,“*

6 zní: „O rozhodnutích podle odstavců 4 a 5 informuje vláda bez zbytečného odkladu obě komory Parlamentu. Parlament může rozhodnutí vlády zrušit; ke zrušení rozhodnutí vlády postačuje nesouhlasné usnesení jedné z komor přijaté nadpoloviční většinou všech členů komory.“⁽¹⁶⁾

Tento návrh přenáší dosavadní pravomoc parlamentu jakožto zákonodárného orgánu na vládu jakožto orgán výkonné moci. Zároveň v odstavci 4 odstraňuje podmínky, za kterých mohla rozhodovat vláda o vyslání vojáků do zahraničí, jelikož tyto specifikace neodpovídají současným hrozbám. V odstavci 5 pak upřesňuje další pravomoci vlády ohledně průjezdu a průletu cizích vojsk a letadel přes území České republiky. Tento odstavec zde zmiňuji, jelikož je součástí novelizace, ale nebudu se jím dále zabývat z důvodu řešení jiné oblasti, než je zadání této bakalářské práce. V odstavci 6 se pak mění význam slova „**neprodleně**“ na „**bez zbytečného odkladu**“, které upravuje posloupnost povinnosti vlády. Nyní vláda musí okamžitě informovat horní i dolní komoru Parlamentu a pak podnikat další kroky k realizaci vyslání jednotek do zahraničí.

Návrh změny by obrátil toto pořadí ve smyslu např. povinnosti ministra obrany, který může vydat rozkazy zpravodajským službám a Generálnímu štábu k započítí záchranné mise na strategické úrovni a poté informovat vládu a obě komory parlamentu. Parlamentu stále zůstane pravomoc zrušit stanovisko vlády o vyslání jednotek, v důsledku by se parlament posunul z rozhodovací roviny do kontrolní.

5.2 Důvody pro navrhovanou změnu ústavy

Jeden z důvodů, proč vznikla výše uvedená změna článku 43, je historického rázu. Ústava České republiky vznikala v roce 1992 a v platnost vstoupila v roce 1993. Tato doba by se dala pojmenovat jako pomezí dvou období, a to období euforie a vystřízlivění.

Tyto neoficiální názvy vystihují politické klima v Evropě, kdy se rozpadl klasický bipolární svět, především Sovětský svaz a Varšavská smlouva. ⁽²⁶⁾ Začaly vznikat nové celky například Evropská unie a „nálada“ byla spíše optimistická. Na druhou stranu začaly krystalizovat nové hrozby v podobě Jugoslávské války a neschopností řešit efektivně tento konflikt. Každopádně Česká republika jako taková, se cítila v bezpečí obklopená spřátelenými státy a žádné přímé ohrožení jí nehrozilo. V takovém prostředí vznikala naše ústava.

Velkým mezníkem v bezpečnostním prostředí pro většinu světa se staly události 11. září 2001 a útoky na věže Světového obchodního centra v New Yorku teroristickou organizací Al – Kaida.

„Odpovědí na tento násilný akt vyhlásila Bushova administrativa tzv. celosvětovou válku proti terorismu (GWOT - Global War on Terrorism) a podnikla dvě vojenské intervence do islámských zemí, konkrétně v roce 2001 do Afghánistánu, kde měla za úkol svrhnout talibanský režim a poté v roce 2003 do Iráku s cílem zbavit se vlády diktátora Saddáma Husajna.“ ⁽¹⁷⁾ Těmito a dalšími akcemi se spustil řetězec událostí, které začaly ovlivňovat a ovlivňují do dnešní doby bezpečnostní klima České republiky.

5.2.1 Operace Enduring Freedom a Iraqi Freedom

Enduring Freedom (OEF 2001) je anglický název pro válku v Afghánistánu, kterou podnikly Spojené státy americké jako reakci na teroristické útoky 11. září 2001. Z politického hlediska měla tato intervence jasný mandát Rady bezpečnosti OSN a plnou podporu všech evropských států. Armáda České republiky se jako člen NATO zúčastnila této operace v rámci ISAF (International Security Assistance Force). Do podvědomí široké veřejnosti se dostaly názvy jako Al – Kaida, Tálibán a Usáma bin Ladin.

Iraqi Freedom (OIF 2003) neboli tzv. druhá irácká válka, kterou vedla americká armáda spolu s Velkou Británií, Španělskem a Polskem proti režimu Saddáma Husajna. Tato operace byla od počátku velmi kontroverzní a rozdělila členské státy NATO na několik táborů. V důsledku pak tento válečný akt nebyl akcí NATO, ale Spojených států amerických a tzv. koalicí ochotných, mezi nimiž byla i Česká republika. Kontroverzní byla ze dvou důvodů, a to především proto, že neměla mandát Rady Bezpečnosti OSN, a tedy byla nelegální a také byla nelegitimní, jelikož domněnky, kvůli kterým byl Irák napaden se nepotvrdily. Těmito domněnkami byla provázanost a podpora Saddáma Husajna s Usámou bin Ládinem a držení zbraní hromadného ničení. Spojené státy prokazatelně tyto informace od svých zpravodajských služeb měly, přesto je ignorovaly, za což sklidily vlnu kritiky.

Pro Evropu tento incident znamenal další bezpečnostní mezník v podobě dvou velkých atentátů v **Londýně v roce 2005 a Madridu v roce 2004** jako odpověď islamistických atentátníků za aktivní podporu vlád obou zemí na invazi. Také dali najevo, že jsou schopni přenést boj do Evropy a že žádná země si nemůže být naprosto jistá svojí bezpečností.

5.2.2 Anexe Krymu

V roce 2014 se stala událost, která opět zatřásla bezpečnostní situací v Evropě. Dlouhodobá ukrajinská krize vyvrcholila odtržením krymské oblasti separatisty a připojením zpět k Ruské federaci. Jak vyplývá z několika zdrojů a následně i z prohlášení ruského prezidenta Vladimira Putina, ruská strana tento převrat musela připravovat několik měsíců a použila k tomu všechny dostupné prostředky, od desinformací, nátlaku na určité skupiny osob až po neoznačené polovojenské jednotky, které však byly vybaveny výzbrojí ruské speciální jednotky Spetsnaz. ⁽²¹⁾

Právě tato taktika nasazování nelegitimních ozbrojených sil, které oficiálně nespádají pod žádné velení a jsou považovány za druh domobrany, v sobě skrývají potenciální hrozbu pro budoucí konflikty. Ačkoliv tento akt byl z ruské strany odůvodňován například ochranou ruské menšiny a také historickými nároky, v důsledku šlo o porušení Budapešťského memoranda z roku 1994, prohloubení krize a rozdělení už tak nejednotného státu na dva nepřátelené tábory a narušení hranic suverénního státu. Od státu, který je stálým členem Rady bezpečnosti OSN, jsou tyto ambice velice znepokojující a vedou ke spekulacím, kam až je Ruská federace schopna zajít, aby splnila své představy. Tento konflikt stále probíhá, je aktuální i když mediálně nezajímavý a je od České republiky vzdálený pouze 1900 km, proto je důležité na něj reagovat v konkrétních bodech.

5.3 Analýza navrhované změny ústavy

Máme zde tedy několik aktuálních bezpečnostních situací a mezinárodních závazků, které podporují tento návrh.

- Mocenské ambice superstátů, anexe Krymu a nasazování polovojenských jednotek do konfliktů.
- Zrychlení procesu záchrany rukojmí v zahraničí.
- Vysílání jednotek do zahraničních operací, které nejsou zahrnuty v odstavci 4 článku 43, například v případě zhroucených států jako prevence před občanskou válkou a genocidou tamního obyvatelstva.
- Zařazení ozbrojených sil do uskupení jednotek Battlegroups, NATO Response Force a Very High Readiness Joint Task Force, které mají operační nasazení v rámci hodin, max. dnů.
- Historická neaktuálnost znění ústavy České republiky nereflektující současnou politickou a bezpečnostní situaci ve světě.
- Potřeba utajení speciálních akcí z hlediska úniku informací na veřejnost.

Zde shrnuté body se významově prolínají a odrážejí potřebu reagovat na krizové situace z časového hlediska rychleji, než je v současné době legislativně možné.

Především časová flexibilita je nejdůležitější v prvotní fázi všech operací. Pokud by musel Parlament projednávat nasazení například jednotek NRF nebo VJTF, kde je potřeba vyslání do akce co nejrychlejší, je určitá pravděpodobnost, že v případě nesouhlasu o tomto nasazení můžou poslanci opozice blokovat jednání např. obstrukcemi, které toto rozhodnutí mohou posouvat a oddalovat.

Poslední bod analýzy je z mého pohledu velice důležitý z několika důvodů. Důležitým faktorem většiny operací z pohledu taktiky je **moment překvapení**. Pokud se tato jednání udrží co nejdéle v nejmenším okruhu zainteresovaných lidí, tento taktický potenciál se využije a šance na záchranu rukojmí se o mnoho zvýší. Při co nejdelším utajení nemusí mít teroristé důvod například přesunovat rukojmí z místa na místo a operačnímu týmu se lépe povede identifikovat zónu, kde se zajatci nacházejí. Dalším důvodem je ochrana životů a anonymity samotného zásahového týmu. V případě zveřejnění úmyslu o vyslání speciálních sil by mohlo dojít k aktivaci tzv. „**osamělých vlků**“, tedy jedinců, kteří z určitých pohnutek sympatizují s teroristickou skupinou, nebo akcí, které tato skupina provedla a mohou podnikat diverzní činnosti, které ohrozí záchranou misi nebo přímo životy samotných členů jednotky.

Tato ochrana také není možná při nastavení současného systému, kdy k projednání výše popsaných bodů se musí sejít obě komory parlamentu, což je 281 členů, k schválení je potřeba nadpoloviční většina, tedy 101 hlasů v poslanecké sněmovně a 41 hlasů v senátu. Naopak při přenesení rozhodovacího práva na vládu, může ministr obrany dát podnět k zasedání **Ústředního krizového štábu**, který má 17 členů a tento štáb může v utajeném projednání schválit velmi rychle vyslání potřebných sil a prostředků v odpovědi na reakci nenadálé situace.

Je potřeba podotknout, že tento legislativní návrh se týká opravdu jen specifických případů, kdy rozhodují dva nejvyšší klíčové momenty, a to co nejvyšší utajení a rychlost při rozhodování. Plánované dlouhodobé vysílání ozbrojených sil do zahraničí nadále zůstává v rozhodovací pravomoci Parlamentu české republiky.

5.4 Komparace právních úprav vybraných zemí NATO

V rámci nového návrhu článku 43 zpracovala Sekce obranné politiky a strategie Ministerstva obrany (**SOPS MO**) srovnání právní úpravy několika evropských zemí, které jsou členy NATO. Z dokumentu budu citovat pouze úryvky článků Ústav konkrétních zemí a jejich komentáře.

Tato studie rozděluje komparované státy na dvě kategorie:

- Státy, které aktivně vysílají své ozbrojené síly do zahraničních operací (Nizozemí, Dánsko a Polsko);
- Státy, které jsou geopoliticky blízké České republice (Slovensko, Německo a Maďarsko).

5.4.1 Polsko

Základ právní úpravy vysílání polských ozbrojených sil je obsažen v polské Ústavě, jejíž čl. 117 říká:

„The principles for deployment of the Armed Forces beyond the borders of the Republic of Poland shall be specified by a ratified international agreement or by statute. The Principles for the presence of foreign troops on the territory of the Republic of Poland and the principles for their movement within that territory shall be specified by ratified agreements or statutes.”⁽²²⁾

Z textu tohoto ustanovení je patrné, že polská Ústava připouští možnou dvojí úpravu, buď přímo v mezinárodní smlouvě, nebo ve speciálním zákoně, k jehož vydání zmocňuje. Z logiky polské Ústavy vyplývá, že v případě neexistence příslušné

mezinárodní smlouvy se užíje zákon, tím je zákon týkající se zásad užití a pobytu polských ozbrojených sil mimo zemi ze dne 17. prosince 1988 publikovaný v polské sbírce zákonů pod č. 162/1117. Z jeho obsahu shrnuji následující:

Zákon na počátku definuje užití ozbrojených sil mimo zemi jako přítomnost vojenských jednotek mimo polské hranice, jež se účastní vojenského konfliktu nebo posilují jednotky Polska či jeho spojenců, dále operací na udržení míru a akcí k předcházení teroristických činů. Pobyt ozbrojených sil mimo zemi pak definuje jako trénink a vojenská cvičení, záchranou a humanitární činnost a reprezentativní činnost, pro účely našeho srovnání tedy nerelevantní aktivity.

O užití ozbrojených sil mimo zemi rozhoduje prezident republiky na návrh vlády, a to v případě plánované účasti ozbrojených sil v ozbrojeném konfliktu, podpory spojenců nebo účasti v operacích na udržení míru. V případě akcí k předcházení teroristických činů rozhoduje opět prezident republiky, ale pouze na návrh ministerského předsedy.

Zákon stanoví, co musí rozhodnutí prezidenta obsahovat: velikost jednotky, která se účastní, délku trvání a místo operace. O rozhodnutí prezidenta musí být okamžitě informován předseda Sejmu a Senátu.

5.4.2 Nizozemí

Nizozemská právní úprava je také obsažena přímo v Ústavě a podobá se do značné míry té polské. O úkolech ozbrojených sil hovoří čl. 97 a o vysílání příslušníků nizozemských ozbrojených sil pak čl. 100 nizozemské Ústavy.

“Article 97

1. There shall be armed forces for the defence and protection of the interests of the Kingdom, and in order to maintain and promote the international legal order.

2. The Government shall have supreme authority over the armed forces.

Article 100

1. *The Government shall inform the States General in advance if the armed forces are to be deployed or made available to maintain or promote the international legal order. This shall include the provision of humanitarian aid in the event of armed conflict.*

2. *The provisions of paragraph 1 shall not apply if compelling reasons exist to prevent the provision of information in advance. In this event, information shall be supplied as soon as possible.”* ⁽²²⁾

O vyslání v případě udržení nebo nastolení mezinárodního právního řádu (což pokrývá velkou šíři činností, a výslovně je pak zmíněno poskytování humanitární pomoci v situaci ozbrojeného konfliktu) tedy rozhoduje vláda, která má povinnost předem informovat nizozemský parlament. V případě, že okolnosti neumožňují informovat parlament předem, má být informace parlamentu postoupena co nejdříve poté, co to bude možné.

5.4.3 Dánsko

Dánská ústava obsahuje pouze jediné ustanovení, které upravuje vysílání, resp. užití vojenské síly, a to v čl. 19 odst. 2:

„Except for purposes of defence against an armed attack upon the Realm or Danish forces the King shall not use military force against any foreign state without the consent of the Folketing. Any measure which the King may take in pursuance of this provision shall forthwith be submitted to the Folketing. If the Folketing is not in session it shall be convened immediately.” ⁽²²⁾

Jakékoli užití ozbrojených sil proti jinému státu s výjimkou sebeobrany, tedy i jejich vyslání do zahraničí, podléhá souhlasu Parlamentu (v Dánsku zván *Folketing*) a opatření, která mohou být králem v tomto ohledu přijata, musí být Parlamentu neprodleně předložena. Dánská ústava pamatuje na situaci, kdy souhlas s užitím ozbrojené síly je nutno vydat v okamžiku, kdy Parlament nezasedá, a ukládá proto

povinnost okamžitě jej svolat. Bohužel z dostupných zdrojů v anglickém jazyce se nepodařilo dopátrat, jak v praxi tento systém funguje, zejména jaká je rychlost svolání zasedání Parlamentu.

5.4.4 Slovensko

Slovenská právní úprava řešící problematiku vysílání, je podobně obsažena v Ústavě Slovenské republiky, konkrétně v jejím čl. 86 a 119. Uvedená ustanovení zní:

„Čl. 86

Do pôsobnosti Národnej rady Slovenskej republiky patrí najmä: ...

... k) vysloviť súhlas na vyslanie ozbrojených síl mimo územia Slovenskej republiky, ak nejde o prípad uvedený v čl. 119 písm. p);

Čl. 119

Vláda rozhoduje v zbore: ...

... o) o vyslaní ozbrojených síl mimo územia Slovenskej republiky na účel humanitárnej pomoci, vojenských cvičení alebo mierových pozorovateľských misií, o súhlase s prítomnosťou zahraničných ozbrojených síl na území Slovenskej republiky na účel humanitárnej pomoci, vojenských cvičení alebo mierových pozorovateľských misií, o súhlase s prechodom zahraničných ozbrojených síl cez územie Slovenskej republiky,

p) o vyslaní ozbrojených síl mimo územia Slovenskej republiky, ak ide o plnenie záväzkov z medzinárodných zmlúv o spoločnej obrane proti napadnutiu, a to najdlhšie na čas 60 dní; toto rozhodnutie vláda bezodkladne oznámi Národnej rade Slovenskej republiky.“

Stejně jako v České republice je tedy pravomoc rozhodnout o vyslání svěřena Parlamentu a pouze ve vymezených případech vládě. Ze znění slovenské Ústavy však nevyplývá, že by měl Parlament pravomoc takové rozhodnutí vlády zrušit. Naopak širší případů, ve kterých je vláda oprávněna místo Parlamentu rozhodnout, je užší, a omezuje se prakticky na společnou obranu podle č. 5 Severoatlantické smlouvy.

5.4.5 Maďarsko

I Maďarsko má problematiku vysílání upravenou v Ústavě, konkrétně v čl. 1 a 47.

„Article 1:

(2) The National Assembly: ...

i) shall take decisions concerning a special legal order or related to the participation in military operations; ...

Article 47

(1) The Government shall decide on any troop movement of the Hungarian Defence Forces and foreign armed forces that involves the crossing of borders.

(2) With the exception of the cases specified in Paragraph (3), the National Assembly shall, with the votes of two-thirds of the Members of the National Assembly present, decide on the deployment of the Hungarian Defence Forces abroad or within Hungary, on their stationing abroad, as well as on the deployment of foreign armed forces in Hungary or departing from the territory of Hungary, or on their stationing in Hungary.

(3) The Government shall decide on the deployment of the Hungarian Defence Forces and of foreign armed forces, referred to in Paragraph (2) and based on the decision of the European Union or the North Atlantic Treaty Organisation, and on other troop movements thereof.

(4) The Government, while simultaneously informing the President of the Republic, shall forthwith report to the National Assembly on its decision taken under Paragraph (3) or authorising the participation of the Hungarian Defence Forces in peacekeeping or their humanitarian activity in a foreign operational area.” ⁽²²⁾

Čl. 47 odst. 2, který svěřuje Parlamentu pravomoc rozhodnout o vyslání maďarských ozbrojených sil do zahraničí i v rámci samotného Maďarska, ale i schválit nasazení cizích ozbrojených sil na území Maďarska. Výjimkou z obecného pravidla o rozhodování vyslání ozbrojených sil Parlamentem, je pravomoc vlády rozhodnout o vyslání založeném na rozhodnutí Evropské unie nebo NATO, jak stanoví odst. 3 čl. 47 maďarské Ústavy. Z dikce ustanovení odst. 4 pak vyplývá, že vláda je také oprávněna povolit účast maďarských ozbrojených sil v operacích na udržení míru nebo v jejich humanitárních aktivitách v cizím operačním území. Vláda má v těchto případech povinnost informovat Parlament. ⁽²²⁾

Rozhodovat o přesunech maďarských ozbrojených sil naopak spadá primárně do pravomocí vlády, opět s jednou výjimkou stanovenou v odst. 2, kdy o odchodu cizích ozbrojených sil z území Maďarska rozhoduje Parlament, což doplňuje pravomoc Parlamentu udělit souhlas s jejich nasazením na území Maďarska. Nad rámec těchto ustanovení maďarská Ústava v čl. 8 stanoví, že o věcech spojených s účastí ve vojenských operacích nelze konat národní referendum.

5.4.6 Německo

Německá ústava neobsahuje k problematice vyslání ozbrojených sil do zahraničí žádné konkrétní ustanovení. Možnost vyslání dovodil ve svém rozhodnutí ze dne 12. července 1994 Spolkový ústavní soud, a to na základě ustanovení čl. 24 odst. 2 německého Základního zákona, který říká:

„With a view to maintain peace, the Federation may enter into a system of mutual collective security, in doing so it shall consent to such limitations upon its sovereign powers as will bring about and secure a lasting peace in Europe and among the nations of the world.”⁽²²⁾

Čl. 59 odst. 2 věty první dává Spolkovému sněmu právo vyjádřit konstitutivní souhlas s vysláním. Zároveň stanoví spolkové vládě povinnost předložit Spolkovému sněmu návrh tohoto schválení jakožto orgánu moci zákonodárné, a to nejen při vývoji ozbrojených sil a jejich schopností, při plánování jejich činností, ale také jako konkrétní rozhodnutí o jejich užití. Protože však zmíněné ustanovení nevyjadřuje uvedené explicitně, doporučil Spolkový ústavní soud přijetí prováděcího zákona, který by uvedené uzákonil a zároveň stanovil proceduru přijímání souhlasu s vysláním, a zohlednil i případné různé druhy misí, do nichž mají být spolkové ozbrojené síly vyslány.⁽²²⁾

Na základě uvedeného rozhodnutí byl v roce 2005 přijat zákon (***Gesetz über die parlamentarische Beteiligung bei der Entscheidung über den Einsatz bewaffneter Streitkräfte im Ausland***), který upravuje podmínky a proceduru vydávání souhlasu Spolkového sněmu s vysláním spolkových ozbrojených sil do zahraničí. Z jeho obsahu shrnuji následující:

- K vyslání spolkových ozbrojených sil mimo rozsah stanovený ústavou se vyžaduje souhlas Spolkového sněmu.
- Pod pojmem vyslání se rozumí případ, kdy jsou příslušníci spolkových ozbrojených sil zapojeni do bojové situace nebo jejich zapojení do takové situace je očekáváno. Naopak se zákon nevztahuje na připravovaná opatření a humanitární pomoc a podporu poskytovanou ozbrojenými silami, při kterých jsou zbraně používány jen pro sebeobranu a při kterých není očekáváno, že budou zapojeni do bojových situací. Taková vyslání souhlas Spolkového sněmu nevyžadují.

- Souhlas Spolkového sněmu je vydáván na návrh spolkové vlády, zákon demonstrativně stanoví, co má tento návrh obsahovat (a je značně detailní).
- Spolkový sněm může vyjádřit pouze souhlas s návrhem nebo jej odmítnout. Jeho změny nejsou přípustné. V případě udělení souhlasu pak má Spolkový sněm právo tento souhlas odvolat.
- Zjednodušené řízení o souhlasu, aplikuje se na vyslání do operace nízké intenzity a rozsahu. V takovém případě se návrh rozešle výborům a frakcím Spolkového sněmu a má se za odsouhlasený, pokud jej ve lhůtě stanovené zákonem nepostoupí do pléna, které pak souhlas vysloví či nikoli.

Operace nízké intenzity a rozsahu jsou definovány následovně:

- vysílá se malý počet vojáků na základě jiných okolností, jež jsou očividně nižší důležitosti a nesmí se jednat o účast ve válce; nebo
- se jedná o průzkumný oddíl, který může používat zbraně jen pro sebeobranu; nebo
- vyslání se vztahuje jen na jednotlivé vojáky, a to na základě výměnné spolupráce se spřízněnými ozbrojenými silami; nebo
- se jedná o vyslání jednotlivých vojáků v rámci mise OSN, NATO, EU nebo jiné organizace, která naplňuje cíle OSN.

Zákon také umožňuje vyslovit souhlas Spolkového sněmu až následně, hrozí-li bezprostřední nebezpečí, u něhož nelze tolerovat odklad. Stejně tak jedná-li se o záchranu osob v určitých nebezpečných situacích, a to po tu dobu, kdy by veřejné projednání ve Spolkovém sněmu mohlo ohrozit život zachraňovaných osob. I v takovém případě však Spolkový sněm musí být vhodným způsobem předem informován a návrh na vyslovení souhlasu neprodleně podán. V případě, že Spolkový sněm souhlas neudělí, je vyslání ukončeno. ⁽²²⁾

Spolková vláda má povinnost informovat Spolkový sněm o průběhu misí, do nichž byli příslušníci spolkových ozbrojených sil vysláni. Proces k prodloužení vyslání je obdobný tomu schvalovacímu. Německá právní úprava tedy podobně jako právní úprava jiných států, rozlišuje mezi různými druhy operací, do nichž má své ozbrojené síly vysílat. V současné době v Německu probíhá diskuse, zda by mezi druhy operací nemělo být rozlišováno ještě více a diverzifikovat i postupy udělení souhlasu s vysláním tak, aby bylo udělování souhlasu flexibilnější, tj. pravděpodobně rozšířit v toto směru právo spolkové vlády na úkor Spolkového sněmu.

5.4.7 Výsledky komparace

Výsledek srovnání právních předpisů nám rozděluje státy do dvou kategorií, a to na státy, v kterých o vyslání vojsk rozhoduje pouze vláda bez souhlasu parlamentu (Polsko a Nizozemí). Druhá kategorie jsou státy, v kterých o vyslání rozhoduje v určité míře právě Parlament (Česká republika, Slovensko, Německo, Dánsko, Maďarsko).

Poměrně pružný systém má nastavené Polsko, paradoxně ale díky velkému byrokratickému systému má rozhodnutí prezidenta značné zpoždění. Nizozemský model je do značné míry podobný jako navrhovaná novela článku 43. Oba systémy, jak polský, tak nizozemský je z hlediska času rychlejší než druhá kategorie.

V Dánsku je zákonodárna moc jediná, která může vyslání jednotek povolit, v České republice, Maďarské a Slovenské republice se tato pravomoc dělí za předem určených podmínek. U obou kategorií zemí je stanovena povinnost toto rozhodnutí sdělit parlamentu jako kontrolnímu orgánu moci výkonné a ozbrojených sil.

Z výsledků této komparace mohou čerpat jak kritici novely, tak i zastánci. Důležitým faktem je ústavní praxe jednotlivých zemí, kde například výše popsany polský systém je „papírově“ velmi flexibilní, ale ve skutečnosti ho zdržují různé vleklé administrativní procesy.

Dle mého názoru má Německo propracovaný právní systém, který se navíc vyvíjí a reaguje na současné bezpečnostní klima a má potřebu přerozdělit pravomoci mezi orgánem moci výkonné a zákonodárné s ohledem na konkrétní situaci.

5.5 Policie ČR a Armáda ČR

V podkapitolách 2.5.1 a 2.5.2 jsem zmínil dvě zásahové jednotky, které má Česká republika k dispozici, jsou elitami ve svém oboru a v několika ohledech mají podobnou náplň činnosti. Útvar rychlého nasazení jako policejní složka je řazen mezi ozbrojené bezpečnostní sbory a řídí se zákonem č. 273/2008 sb., a tudíž nespadá pod ozbrojené síly ČR tak jako 601. skss AČR. Tím pádem se na tento útvar v případě vyslání nevztahuje čl. 43 Ústavy. Otázka tedy zní, proč na záchranu obyvatel v zahraničí nevysílat právě Útvar rychlého nasazení.

Urna je dle definice zákona útvar s celostátní působností a podílí se na bezpečnosti občanů uvnitř republiky. Příslušníci Urny vyjíždějí do zahraničních misí dle vnitřních předpisů, které ovšem nejsou veřejně přístupné. Nevhodnost tohoto suplování činnosti za 601. skss vidím v několika bodech, a to je mimo legislativní úpravy, která by s největší pravděpodobností musela proběhnout, také materiální a personální obsazení. Z pohledu logistického zabezpečení je rozdíl provádět záchranou operaci v domácím prostředí a v zemi, která je vzdálená tisíce kilometrů. Další důvod je vytížení vyčleněných sil. Útvar rychlého nasazení plní své specifické úkoly a je početně menší, tudíž by případný zásah v zahraničí útvar silově neúměrně vyčerpal a ohrozil jeho další povinnosti. ⁽²⁵⁾

Ač se tedy na první pohled zdá, že tyto jednotky provádějí tu samou činnost, specifikace jsou velice rozdílné a v případě vyslání Útvaru rychlého nasazení na záchranou misi do zahraničí by muselo dojít ke kooperaci s armádou. Oproti tomu 601. skss je v tomto směru soběstačná jak s vyčleněním sil, tak i prostředků.

5.6 Simulace únosu

V této kapitole navrhuji řešení možného scénáře v případě únosu českých turistů, kteří se vydali na pochod do hor Afghánistánu a byli uneseni hnutím Tálibán, které tímto činem chtějí přimět vládu České republiky k stáhnutí svých jednotek z mezinárodní operace **Resolute Support (Rozhodná podpora)**.

Celou operaci rozdělují do 4. částí:

- 1. fáze – systém hlášení o zmizení občanů
- 2. fáze – lokalizace rukojmí
- 3. fáze – přípravy na zásah
- 4. fáze – osvobození

Důraz kladu především na první a druhou fázi, jelikož se zde odehrávají prvotní a nejdůležitější strategická rozhodnutí na úrovni vlády a armády ČR a odráží se zde téma bakalářské práce. Třetí a čtvrtou fázi zmiňuji jen okrajově, tyto body se týkají především technického vybavení jednotek, logistického zabezpečení a taktiky v terénu. Jelikož je většina materiálu k této problematice utajovaného charakteru, můj návrh vychází především z prostudování knih „Blesková operace izraelských speciálních jednotek, útok na letiště Entebbe v roce 1976“, „Taktika boje“ a dalších dokumentů, které jsou natočeny nebo sepsány a lze je používat. Je důležité si uvědomit, že popsání fází nemají přesné časové ukončení, ale navzájem se prolínají a probíhají paralelně. Uvedená jména unesených turistů jsou fiktivní.

5.6.1 1. fáze – systém hlášení o zmizení občanů

Dne 1. května 2018 zachytila česká posádka Vojenské policie sídlící v Kábulu od místního zdroje zprávu o zadržení dvou lidí ve vesnici u jižních hranic Afghánistánu s Pákistánem. Jako důkaz o tomto činu přinesl zdroj dva cestovní pasy vydané na jména Jiří a Eva Skýpalovi. Žádné další informace se nepodařilo zjistit, jelikož zdroj utekl dřív, než se ho podařilo vyslechnout. Také požadavky o výkupném nebo jiná ultimáta nebyla

udána. Vojenská policie obratem informovala Ministerstvo zahraničních věcí (MZV), zda se obdržené informace zakládají na pravdě. MZV kontaktovalo předsedu vlády, který prostřednictvím Bezpečnostní informační služby prověřil rodinu podle údajů získaných z pasů. Následně bylo zjištěno, že výše jmenovaní jsou rodiče dětí žijící v Praze, a opravdu vyrazili na výlet po horách Afghánistánu východně od města Kandahár. Tuto turistiku absolvují pravidelně v časovém období jednoho měsíce. Prarodiče, kteří hlídají sourozence pohřešovaných, byli agenty poučeni, aby neinformovali žádná média s ohledem na bezpečnost celé situace. Předseda vlády na základě těchto informací svolal Ústřední krizový štáb a stanovil, kteří členové štábu se budou jednání účastnit. Také jmenoval ministryni obrany předsedkyní štábu, pozváni byli zástupci zpravodajských služeb a Ředitelství speciálních sil (ŘeSpecS). Výsledkem jednání bylo seznámení všech přítomných členů se situací, vyčkání na požadavky únosců a aktivaci provizorního operačního centra, kde se budou shromažďovat a analyzovat veškeré informace.

2. května televizní stanice Al-Džazíra odvysílala krátkou zprávu, kterou natočila teroristická skupina Tálibán, v které požaduje okamžité stáhnutí českého kontingentu z celého území Afghánistánu, jinak usmrtí oba zajatce. Ultimátum má být splněno do neděle 6. května. Operační centrum tuto zprávu vyhodnotilo jako pravou a spravilo o tom ministryni obrany. Paní ministryně zadala náčelníkovi Generálního štábu (NGŠ) a ŘeSpecS, aby analyzovali možné způsoby reakce na tuto událost. Zároveň požádala MZV o kontaktování afghánské vlády s dotazem případné pomoci, či získání dalších informací. Náčelník Generálního štábu a ředitel ŘeSpecS přednesli několik návrhů, z nichž některé se opíraly o pomoc afghánských speciálních sil za odborné pomoci 601. skss AČR.

Tyto plány se ukázaly jako liché z důvodu reakce afghánské vlády, která veřejně odsoudila tento čin, ale s přihlédnutím na oblast, ve které se mohou zajatci pohybovat, tedy blízkost Pákistánské hranice a velkou aktivitu Tálibánu, nemá tato vláda dostatečné síly a prostředky k zvládnutí záchranné operace. Zbyla tedy jediná možnost, a to vyslání vlastní speciální jednotky na cizí území. ŘeSpecS tedy dostalo za úkol podrobněji naplánovat záchrannou akci. Mezitím prezident České republiky na návrh předsedy vlády pronesl v médiích zprávu, ve které přistoupil na požadavky teroristů a požádal o prodloužení termínu z důvodu velké vzdálenosti obou zemí a logistické náročnosti. Teroristé souhlasili a posunuli termín o další 4 dny. Po přednesení nového záchranného plánu náčelníkem GŠ AČR a ředitelem ŘeSpecS paní ministryně odsouhlasila takový postup a informovala předsedu vlády o celém průběhu. Předseda vlády svolal mimořádné zasedání vlády, kde proběhlo hlasování podle článku 43 odst. 4 o vyslání speciálních jednotek k záchraně rukojmí. Vláda projednala všechny varianty a na základě zpracovaných podkladů ŘeSpecS jednomyslně rozhodla o vyslání. Odpovědnost za řízení operace delegoval předseda vlády na ministryni obrany.

5.6.2 2. fáze – lokalizace rukojmí

Dalším důležitým a velmi obtížným bodem před samotnou záchranou je určit místo, kde se teroristé s rukojmími nacházejí. Toto je velmi časově náročná činnost, v které je potřeba v co nejkratším časovém horizontu bezpečně určit cílovou oblast pro další detailní pozorování. Zde se nám prolínají dvě úrovně řízení a to operační, kterou zastupuje provizorní operační centrum, ve kterém probíhá veškerá analytická činnost a koordinace jednotlivých týmů, a taktická úroveň, kterou provádí operátoři z 601. skss AČR. V našem případě k nalezení oblasti napomohlo několik faktorů.

Prvním z nich je mapa trasy, na kterou se Skýpalovi vydali a vyznačení „check pointů“, na kterých se pomocí GPS telefonu spojovali s rodinou v České republice. Díky tomuto odpovědnému plánování zkušených cestovatelů byl lokalizován pravděpodobný region, kde byli manželé uneseni. Neprodleně se připravil pozorovací tým, který se armádním speciálem přepravil do Afghánistánu a provedl vzdušný výsadek. Současně s touto činností předseda vlády seznámil obě komory parlamentu s celou akcí. Po naléhání několika poslanců proběhlo v senátu i poslanecké sněmovně hlasování o zrušení rozhodnutí vlády, ale výsledek byl opačný a parlament s tímto vládním krokem souhlasil.

Druhým faktorem je pomoc místních obyvatel. Tálibán přesunul své základny na území Pákistánu, odkud ovládá pohraniční jižní oblast. Zde má také významný zdroj svých financí spočívající v pěstování máku, ze kterého se vyrábí opium. ⁽²³⁾ K tomuto účelu využívá celé rodiny vesničanů, s tím ale nesouhlasí někteří stařešinové, jelikož nemá kdo obdělávat pole na obživu a celá vesnice hladoví. Také přichází o politickou kontrolu nad místní komunitou, což nelibě trpí. Navíc platí tvrzení, že víra Tálibánu není víra veškerého afghánského lidu. ⁽²³⁾ Této skutečnosti využil průzkumný tým a s pomocí darů si získal důvěru místních, kteří jednotku dovedli až na místo uvěznění Čechů.

5.6.3 3. a 4. fáze – příprava a osvobození rukojmí

V těchto fázích přechází činnost plně na jednotky 601. skss, které na základě výsledku pozorovacího týmu mohou postavit modelovou situaci a útočný tým provede samotnou akci. Ministryně obrany jakožto velitelka akce může vstupovat svými rozhodnutími do průběhu a po zvážení míry rizika určuje další kroky k záchraně rukojmí. Tato její rozhodnutí se ale odvíjí od předem nastaveného strategického plánu.

6 DISKUZE

Výsledkem této bakalářské práce je zdůvodnění, zda je důležité v současné době zasahovat do ústavy a pozměnit článek 43 s ohledem na vyšší flexibilitu Armády České republiky při výjimečných situacích. Názory na toto téma se různí, především Komunistická strana Čech a Moravy (KSČM) a strana Svoboda a přímá demokracie zastávají negativní postoj. Pan RSDr. Alexandr Černý (KSČM), který zastával v roce 2016 funkci místopředsedy funkce pro obranu, odpověděl v rozhovoru na dotaz televize ČT 24, která mu tuto otázku položila, že si neumí představit situaci, ve které je nutné nasadit jednotky speciálních sil v rámci hodin a v ostatních případech má vláda dostatečné nástroje k tomu pružně reagovat v rámci svých pravomocí.

Osobně jsem zastáncem změny ústavy z několika důvodů, které jsem popsal v jednotlivých kapitolách. Z kapitoly 2.1 vyplývá závěr, že Česká republika se pomalu ale jistě dostává do podvědomí zájmových skupin, ať už jsou to skupiny teroristické, nebo odbojové či nábožensky fanatické a s přibývajícím mezinárodní aktivitou je třeba mít účinné možnosti reakce. Přistoupení na požadavky únosců a vyplacení nebo výměna rukojmí jsou samozřejmě také nástroje a z událostí které se staly, víme že fungují. V kombinaci se zveřejněním výše výkupného v médiích se Česká republika staví do pozice snadné kořisti pro další útoky, a to velmi negativně ovlivňuje bezpečí občanů, kteří se vydají do zahraničí.

V kapitole 2.5 představuji velice účinný nástroj, který armáda České republiky má a to je 601. skss. Tito vojáci jsou nejlepší bojovníci a připravují se každý den na nenadále situace a mimořádné události. Nesmíme ale opomenout i další útvary, které jsou pro svoje kvality nasazovány do mezinárodních uskupení.

Právě tato uskupení vyčleňována především pro EU a NATO, ale i OSN mají velmi krátké časové normy k aktivaci a vyslání na místo určení. V případě ostrého nasazení Sil velmi rychlé reakce (VJTF) je to pouhých 48 hodin. Vznik těchto jednotek je odpovědí na měnící se mezinárodní situaci, opět z nedávných událostí víme, že i suverénní stát jakým je Ukrajina může být napaden jiným státem. Tento konflikt je aktuální a je v Evropě, není nikde v Africe nebo vzdálené Asii. Ukrajinský incident je svým způsobem ukázkou toho, jakým směrem se může moderní válka ubírat. Je nepravděpodobné obávat se střetu velkých armád na území Evropy, ale naopak nasazování polovojenských uskupení, domobrany nebo soukromých bezpečnostních služeb v podobě hybridní války, to jsou aktuální nebezpečí, které se mohou dotknout i České republiky. Změna legislativy má především preventivní charakter, který v případě jakéhokoliv ohrožení dává politickým činitelům možnost rychleji zareagovat v rámci mezinárodních úmluv.

Porovnáním části naší ústavy s právními předpisy vybraných zemí, nám dává možnost výběru. Jak popisuji v kapitole 5.4 není striktní rozdělení jen do dvou skupin právních systémů, tedy přenesení rozhodovací pravomoci na moc výkonnou nebo na moc zákonodárnou, ale každý členský stát má svůj způsob řešení. Například Německo je aktivní člen NATO, a přitom má poměrně složitý systém vysílání svých jednotek a v současné době probíhá analyzování právní oblasti s cílem zefektivnit tuto činnost. V praxi to může znamenat přenesení části rozhodování z německého sněmu na vládu. Polský systém se zdá být velice jednoduchý, rozhodující slovo má prezident jako vrchní velitel ozbrojených sil, který tak činí na návrh předsedy vlády a jím dodaných podkladů. Ústavní praxe je ale díky vysoké byrokracii jiná a velikou měrou komplikuje konečné vyslání.

V konečném důsledku není možné říct, jaké nastavení pravomocí je nejlepší pro všechny země, je to velice individuální záležitost založená na samotné historii dané země, jejímu geopolitickému položení a ekonomických možnostech. Česká republika je ve středu Evropy, obklopená spojenci a relativně v bezpečí, ale toto nemůže být argumentem nevyvíjet se jak v rovině praktické, tak i legislativní. Při zpracovávání této práce beru v úvahu dva nejdůležitější faktory, které rozhodují o výsledku každé operace, ať už je to záchrana rukojmí nebo vyslání jednotek do mezinárodních uskupení. A tím je čas a co nejvyšší utajení. Pokud budeme reagovat na jakýkoliv incident, například na únos, tak stojíme před již rozběhnutým plánem, který teroristé naplánovali a mají připravené kdy, kde a jak se tento čin stane. Tím pádem jsou mnoho kroků před vládními činiteli a je potřeba zkrátit toto období nerovnoměrného rozložení sil. Je potřeba čas využít na přípravu samotné akce, logistické zabezpečení a další přípravy, které zvyšují šanci na úspěšné provedení. Pokud se tedy tato rozhodnutí budou konat na parlamentní půdě, může se například díky obstrukcím tento čas prodloužit a zkomplikovat budoucí vývoj celé situace.

Na toto navazuje další důležitý faktor a tím je utajení. Všeobecně agresori čekají na reakce napadeného subjektu. Používají k tomu dnes moderní, a přitom dostupné sledovací prostředky nebo jen pouze sledují média. Proto by o těchto citlivých a strategicky důležitých rozhodnutí měl rozhodovat jen malý okruh odpovědných lidí, odborníků a nejvyšších politiků. Což v případě zasedání obou komor parlamentu není fakticky proveditelné. Takové jednání se těžko utají, pokud se musí sejít 281 lidí a v co nejkratším čase a v nejvyšší možné diskretnosti odsouhlasit nebo zamítnout vyslání jednotek.

Ztrátou utajeného jednání přijde obranná strana o tak důležitý moment překvapení. Jako příklad zde uvádím únos letadla společnosti „Air France“ číslo 139 v roce 1976, kde mezi ostatními pasažéry bylo i 94 židovských cestujících. Následovala osvobozovací akce s názvem „Thunderbolt“, známá také jako útok na letiště Entebbe. Zde izraelská vláda zkombinovala oba výše jmenované faktory. Oficiálně politicky ustoupila ze svého tvrzení, že s teroristy nevyjednává a na oko přistoupila na jejich požadavky, tím získala tolik potřebný čas pro armádu, která přitom v utajení s pomocí svých krizových štábů naplánovala složitou operaci a připravila celý projekt na záchranu svých občanů. O těchto aktivitách věděl jen úzký okruh lidí a k schválení vlády šel premiér Jicchak Rabin již s hotovým plánem. ⁽²⁴⁾ Zasedání vlády se zúčastnilo všech 17 ministrů a i přesto, že celý židovský stát byl pobouřen způsobem, jakým se se zajatci zacházelo, jednání byla podle dochovaných informací bouřlivá a názory nejednotné. Ke schválení došlo po několika hodinách diskuzí a zvažování rizik.

Touto událostí se inspiroji v kapitole 5.6, kde navrhuji možnou variantu řešení s ohledem na nedostatečný časový prostor, maximální možné utajení k ochraně jak rukojmí, tak i záchranného týmu a s tím související moment překvapení. Z návrhu vyplývá přenesení odpovědnosti na vládu, ale parlamentu zůstává právo toto rozhodnutí zrušit. Současné vyjmenování případů, kdy může vláda rozhodnout, je z mého pohledu při sumarizaci výše popsaných argumentů nedostatečná a je platná době, v které vznikala. Pokud chtějí političtí představitelé České republiky dostatečně ochránit bezpečí a životy občanů, nebo strategické zájmy státu, je nutné sladit připravenost armády ČR s právními předpisy.

7 ZÁVĚR

Cílem této bakalářské práce je přinést nový pohled na dění v bezpečnostním prostředí a adekvátní reakce na ně. Při výběru tématu jsem měl určitou představu, čím se budu zabývat, ale až postupným pročitáním materiálů jsem přišel s poznáním, že tato problematika má širší pojetí, než jsem se na začátku domníval. Tato práce nemá za úkol podávat úplný právní posudek i když část obsahu se zákony a jejich změnami zabývá, ale propojuje jednotlivé segmenty do fungujícího celku tak, aby reakce na incident byla adekvátní a maximálně účinná. Vytyčil jsem si za úkol podívat se na danou problematiku tzv. „zespoda“, tedy pohledem příslušníka armády ČR na úrovni velitele čety, který sice nemá bojové zkušenosti, ale prošel bojovými kurzy a diskutoval na toto téma s ostatními vojáky, kteří patří do vyčleněných sil mezinárodních uskupení. Tento úkol se mi dle mého názoru podařilo splnit.

V nejbližší době můžeme podle všech náznaků ze světa očekávat další eskalaci napětí, ať už v podobě dalších migračních vln či zvýšené aktivity teroristických skupin, nebo mocenských států, ať už na východu či západu naší planety a je v zájmu České republiky se na tyto události připravit, byť jen preventivními kroky, jako je změna ústavy. Důležité pro budoucí generace je tyto hrozby nepřehlížet a nečekat až nastanou, ale poučit se ze zkušeností ostatních, jako je například stát Izrael nebo Spojené státy americké, ale i Velká Británie či Španělsko a Francie. „Kdo je připraven, není překvapen“ zní staré přísloví a v dnešní době platí stejně tak, jako v minulosti.

8 SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

NATO – Severoatlantická aliance (North Atlantic Treaty Organization)

EU – Evropská unie

OSN – Organizace spojených národů

AČR – Armáda České republiky

UNPROFOR – United Nations Protection Force

USD – Americký dolar

MRTA – Movimiento Revolucionario Túpac Amaru, Revoluční hnutí Túpaka Amarua

UNO MIG – United Nations Observer Mission in Georgia, pozorovatelská mise OSN

KFOR – Kosovo Force

ČR – Česká republika

ISIS - Islámský stát v Iráku a Sýrii

USA – United States of America, Spojené státy americké

601. skss – 601. skupina speciálních sil

MO – Ministerstvo obrany

NRF – NATO Response Force, Síly rychlé reakce

UN – United Nations, Organizace spojených národů

ŘeSpecS – Ředitelství speciálních sil

GWOT – Global War on Terrorism, celosvětový boj proti terorismu

ISAF – International Security Assistance Force, Mezinárodní bezpečnostní podpůrné síly

OIF – Operation Iraqi Freedom, operace Irácká svoboda

VJTF – Very High Readiness Joint Task Force, síly velmi rychlé reakce

SOPS MO – Sekce obranné politiky a strategie Ministerstva Obrany

MZV – Ministerstvo zahraničních věcí

GŠ – Generální štáb

KSČM – Komunistická strana Čech a Moravy

eFP – enhanced Forward Presence, předsunutá vojenská přítomnost

9 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

1. Únosy Čechů v zahraničí. Aktuálně.cz: Domáci [online]. Praha: Economia, 2016, 14.2.2016 [cit. 2018-05-14]. Dostupné z: <https://www.aktualne.cz/wiki/domaci/unosycechuvzahranici/r~ba791f34d32711e5807d0025900fea04/>
2. VLÁDA S ÚNOSCI JEDNÁ. ZAPLATILA JIŽ ZA DVĚ ČEŠKY UNESENÉ V PÁKISTÁNU. Respekt: Únos [online]. Praha: Týdeník Respekt, 2016, 6.2.2016 [cit. 2018-05-14]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/tydenik/2016/6/teroristy-za-turisty>
3. ON-LINE: Prezident potvrdil výkupné za unesené Češky. Deník.cz: Česko [online]. Praha: Vltava Labe Media, 2016, 10.2.2016 [cit. 2018-05-14]. Dostupné z: https://www.denik.cz/z_domova/on-line-prezidenta-ceka-posledni-den-navstevy-kraje-20160210-v503.html
4. Libanon Fajáda do Spojených státech nevydá, soud ho osvobodil. IDnes.cz: Zprávy [online]. Praha: Mafra, 2016, 15.3.2017 [cit. 2018-05-14]. Dostupné z: https://zpravy.idnes.cz/fajad-soud-osvobodil-libanon-dgh-/domaci.aspx?c=A170315_194627_domaci_jj
5. Mapa Asie – Střední východ. In: Mapa světa.info: Mapa Asie [online]. Praha: Google, 2003, 2003 [cit. 2018-05-14]. Dostupné z: <https://mapasveta.info/asie/stredni vychod mapa.html>
6. MZV – státy světa: Blízký východ. Ministerstvo zahraničních věcí ČR [online]. Praha: MZV, 2014 [cit. 2018-05-14]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/blizky vychod/index.html
7. Střední východ. Wikipedia: Otevřená encyklopedie [online]. Creative Commons, 2017 [cit. 2018-05-14]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/St%C5%99edn%C3%AD_v%C3%BDchod
8. Svět politického islámu: Politické probuzení Blízkého východu. Brno: Lidové noviny, 2012. ISBN 978-80-7422-166-8.
9. Světová náboženství: Islám. Světová náboženství [online]. Plzeň, 2010 [cit. 2018-05-14]. Dostupné z: <http://www.svetova-nabozenstvi.cz/islam/>

10. Policie České republiky: Útvar rychlého nasazení. Policie ČR: Útvary policie [online]. Praha: Policie ČR, 2018 [cit. 2018-05-14]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/utvar-rychleho-nasazeni-policie-ceske-republiky-utvar-rychleho-nasazeni.aspx>
11. 601. skupina speciálních sil: kdo jsme. 601. skupina speciálních sil generála Moravce [online]. Prostějov: 601.skss, 2018 [cit. 2018-05-14]. Dostupné z: <http://www.601skss.cz/soucasnost.html>
12. 601. skupina speciálních sil: úkoly. 601. skupina speciálních sil generála Moravce [online]. Prostějov: 601.skss, 2018 [cit. 2018-05-14]. Dostupné z: <http://www.601skss.cz/ukoly.html>
13. The North Atlantic Treaty: Washington D.C. - 4 April 1949. North Atlantic Treaty organization [online]. Washington D.C, 2018 [cit. 2018-05-14]. Dostupné z: https://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_17120.htm
14. ČESKÁ REPUBLIKA. Vojenská strategie České republiky 2008. In: . Praha: Vláda ČR, 2008, číslo 907. Dostupné také z: <http://www.mocr.army.cz/images/Bilakniha/CSD/2008%20Vojenska%20strategie%20CR.pdf>
15. Ústava ČR: Listina základních práv a svobod; Parlament, volby, Ústavní soud, Ombudsman, ministerstva; Antidiskriminační zákon, Zákon o Sbírce zákonů; Volba prezidenta: redakční uzávěrka ... Ostrava: Sagit, 1995. ÚZ. ISBN 978-80-7488-103-9.
16. ČESKÁ REPUBLIKA. Parlament České republiky: Návrh poslanců Jany Černochové, Ivana Gabala, ... In: Praha, 2016, ročník 2016, 956/0.
17. EICHLER, Jan. Bezpečnostní a strategická kultura USA, EU a ČR. Praha: Karolinum, 2011. ISBN 978-80-246-1956-9.
18. Headline Goal 2010. Europa.eu [online]. Brusel, 2004, 17.5.2004 [cit. 2018-05-14]. Dostupné z: http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2004_2009/documents/dv/sede110705headlinegoal2010_/sede110705headlinegoal2010_en.pdf

19. Obranná strategie České republiky: The defence strategy of the Czech Republic. Praha: Ministerstvo obrany České republiky – VHÚ Praha, 2017. ISBN 978-80-7278-702-9.
20. Bezpečnostní strategie 2015. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2015. ISBN 978-80-7441-005-5.
21. GALEOTTI, Mark a Johnny SHUMATE. Spetsnaz: Russia's Special Forces. New York: Osprey Publishing, 2015. Elite series, 205. ISBN 978-1-47280-722-9.
22. Srovnání právní úpravy některých států ohledně vysílání příslušníků ozbrojených sil do zahraničí. Mgr. Kristýna Sváková, OdMPr SOPS MO. Praha. Dostupné v příloze
23. VOGELSANG, Willem. Dějiny Afghánistánu. Praha: Grada, 2010. D (Grada). ISBN 978-80-247-3077-6.
24. DUNSTAN, Simon. Blesková operace izraelských speciálních jednotek: útok na letiště Entebbe v roce 1976. Praha: Grada, 2010. Přepadové operace. ISBN 978-80-247-3402-6.
25. HOLOUBEK, Petr. Taktika boje. Praha: Naše vojsko, 2005. ISBN 80-206-0760-9.
26. EICHLER, Jan. Mezinárodní bezpečnost na počátku 21. století. Praha: Ministerstvo obrany České republiky - AVIS, 2006. ISBN 80-727-8326-2.

10 SEZNAM POUŽITÝCH OBRÁZKŮ

Obrázek 1 Politická mapa Středního východu	17
Obrázek 2 Znak jednotky	26
Obrázek 3 Znak jednotky	27

11 SEZNAM POUŽITÝCH TABULEK

Tabulka 1 procentuální zastoupení šítů v muslimských zemí	20
Tabulka 2 průměrné tempo populačního růstu od r. 1960-2009	24

12 SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1 Srovnání právní úpravy některých států ohledně vysílání příslušníků ozbrojených sil do zahraničí.

Srovnání právní úpravy některých států ohledně vysílání příslušníků ozbrojených sil do zahraničí

S otázkou zvažované novelizace čl. 43 Ústavy, který mimo jiné upravuje vysílání příslušníků ozbrojených sil České republiky do zahraničí (dále jen „vyslání“), byla prostudována právní úprava této problematiky dalších evropských členských států NATO, a tam, kde byly dostupné informace, i na jejich ústavní praxe. Komparace se zaměřila na 2 kategorie států – na země známé svým aktivním přístupem k vysílání příslušníků svých ozbrojených sil do zahraničních operací (Nizozemí, Dánsko a Polsko), a na ostatní státy nám geopoliticky blízké (Slovensko, Německo a Maďarsko). Začátek je věnován stručnému popisu stávající české právní úpravy a dosavadní ústavní praxi tak, aby byl čtenář schopen porovnat jednotlivé právní úpravy dané problematiky komplexně. Následuje rozbor právních úprav jednotlivých států a závěr je věnován zobecnění a ohodnocení nabízených řešení pro případnou novelizaci Ústavy.

Česká republika

Dosavadní právní úprava vysílání je obsažena v čl. 43 odst. 3 až 6 ústavního zák. č. 1/1993 Sb., Ústavy České republiky (dále jen „Ústava“). Tyto relevantní odstavce čl. 43 zní:

„(3) Parlament vyslovuje souhlas

a) s vysláním ozbrojených sil České republiky mimo území České republiky,

b) s pobytem ozbrojených sil jiných států na území České republiky,

nejsou-li taková rozhodnutí vyhrazena vládě

(4) Vláda rozhoduje o vyslání ozbrojených sil České republiky mimo území České republiky a o pobytu ozbrojených sil jiných států na území České republiky, a to nejdéle na dobu 60 dnů, jde-li o

a) plnění závazků z mezinárodních smluv o společné obraně proti napadení,

b) účast na mírových operacích podle rozhodnutí mezinárodní organizace, již je Česká republika členem, a to se souhlasem přijímajícího státu,

c) účast na záchranných pracích při živelních pohromách, průmyslových nebo ekologických haváriích.

(5) Vláda dále rozhoduje

a) o průjezdu ozbrojených sil jiných států přes území České republiky nebo o jejich přeletu nad územím České republiky,

b) o účasti ozbrojených sil České republiky na vojenských cvičeních mimo území České republiky a o účasti ozbrojených sil jiných států na vojenských cvičeních na území České republiky.

(6) O rozhodnutích podle odstavců 4 a 5 informuje vláda neprodleně obě komory Parlamentu. Parlament může rozhodnutí vlády zrušit; ke zrušení rozhodnutí vlády postačuje nesouhlasné usnesení jedné z komor přijaté nadpoloviční většinou všech členů komory.“

Z uvedené citace Ústavy vyplývá, že obecně je pravomoc rozhodovat o vyslání svěřena Parlamentu České republiky, a ve vymezených případech pak vládě. Z žádného právního předpisu nevyplývá, co vše musí usnesení Poslanecké sněmovny a Senátu, kterými je vysloven souhlas s vysláním, obsahovat, tj. jak konkrétní má být. Je tedy otázkou ústavní praxe, která byla formována politickým postojem Parlamentů v předchozích volebních obdobích, jak má souhlasné usnesení znít. Ústavní praxe od roku 2002, tj. více jak 12 let, vždy a ve všech případech nevyžaduje detailní určení toho, kde a přesně kdy bude vyslání uskutečněno. Tak tomu bylo v případě schválení mandátu pro vyslání sil NRF a později i EU BG, u nichž z povahy jejich činnosti nebyly všechny informace zřejmé. Vždy byla ovšem jasná časová perioda, pro kterou mandát po vyslání platil, celkový počet vojáků takto vyslaných a účel operace, do které byli tito vojáci vysíláni (ačkoli např. u EU BG byl účel formulovaný obecně). Rozhodnutí o konkrétním vyslání do operací NRF či EU BG pak bylo Parlamentem svěřeno vládě.

Při schvalování mandátu pro vyslání v roce 2014 byla tato ústavní praxe zpochybněna a byla vyjádřena pochybnost, zda je ústavní.

Slovensko

Slovenská právní úprava řešící problematiku vyslání je podobně obsažena v Ústavě Slovenské republiky, konkrétně v jejím čl. 86 a 119. Uvedená ustanovení zní:

„Čl. 86

Do pôsobnosti Národnej rady Slovenskej republiky patrí najmä: ...

... k) vysloviť súhlas na vyslanie ozbrojených síl mimo územia Slovenskej republiky, ak nejde o prípad uvedený v čl. 119 písm. p), ...

... ..

Čl. 119

Vláda rozhoduje v zbere: ...

... o) o vyslaní ozbrojených síl mimo územia Slovenskej republiky na účel humanitárnej pomoci, vojenských cvičení alebo mierových pozorovateľských misií, o súhlase s prítomnosťou zahraničných ozbrojených síl na území Slovenskej republiky na účel humanitárnej pomoci, vojenských cvičení alebo mierových pozorovateľských misií, o súhlase s prechodom zahraničných ozbrojených síl cez územie Slovenskej republiky,

p) o vyslaní ozbrojených síl mimo územia Slovenskej republiky, ak ide o plnenie záväzkov z medzinárodných zmlúv o spoločnej obrane proti napadnutiu, a to najdlhšie na čas 60 dní; toto rozhodnutie vláda bezodkladne oznámi Národnej rade Slovenskej republiky, ...“

Stejně jako v České republice je tedy pravomoc rozhodnout o vyslání svěřena Parlamentu a pouze ve vymezených případech vládě.

Ze znění slovenské Ústavy však nevyplývá, že by měl Parlament pravomoc takové rozhodnutí vlády zrušit. Naopak širě případů, ve kterých je vláda oprávněna místo Parlamentu rozhodnout, je užší, a omezuje se prakticky na společnou obranu podle č. 5 Severoatlantické smlouvy.

Maďarsko

I Maďarsko má problematiku vysílání upravenou v Ústavě, konkrétně v čl. 1 a 47.

„Article 1

(2) The National Assembly: ...

i) shall take decisions concerning a special legal order or related to the participation in military operations; ...

... ..

Article 47

(1) The Government shall decide on any troop movement of the Hungarian Defence Forces and foreign armed forces that involves the crossing of borders.

(2) With the exception of the cases specified in Paragraph (3), the National Assembly shall, with the votes of two-thirds of the Members of the National Assembly present, decide on the deployment of the Hungarian Defence Forces abroad or within Hungary, on their stationing abroad, as well as on the deployment of foreign armed forces in Hungary or departing from the territory of Hungary, or on their stationing in Hungary.

(3) The Government shall decide on the deployment of the Hungarian Defence Forces and of foreign armed forces, referred to in Paragraph (2) and based on the decision of the European Union or the North Atlantic Treaty Organisation, and on other troop movements thereof.

(4) The Government, while simultaneously informing the President of the Republic, shall forthwith report to the National Assembly on its decision taken under Paragraph (3) or authorising the participation of the Hungarian Defence Forces in peacekeeping or their humanitarian activity in a foreign operational area."

Na počátku je nutno upozornit na skutečnost, že maďarská Ústava rozlišuje mezi *movement* (přesuny přes hranice) a *deployment* (nasazení, z důvodu jednotné terminologie dále používán termín vyslání). Význam těchto dvou pojmů je odvozen z kontextu jejich použití právě v čl. 47. V čl. 1 popisujícím pravomoci maďarského Parlamentu pak je navíc použit termín *participation in military operations*, který dále ale není vysvětlen – nevíme tedy, zda se jedná pouze o účast ve vojenských operacích v zahraničí, či i těch probíhajících na území Maďarska. Druhý zmíněný výklad je podpořen zněním čl. 47 odst. 2, který svěřuje Parlamentu pravomoc rozhodnout o vyslání maďarských ozbrojených sil do zahraničí i v rámci samotného Maďarska, ale i schválit nasazení cizích ozbrojených sil na území Maďarska. Výjimkou z obecného pravidla o rozhodování vyslání ozbrojených sil Parlamentem je pravomoc vlády rozhodnout o vyslání založeném na rozhodnutí Evropské unie nebo NATO, jak stanoví odst. 3 čl. 47 maďarské Ústavy. Z dikce ustanovení odst. 4 pak vyplývá, že vláda je také oprávněna povolit účast maďarských ozbrojených sil v operacích na udržení míru nebo v jejich humanitárních aktivitách v cizím operačním území. Vláda má v těchto případech povinnost informovat Parlament.

Rozhodovat o *movements* naopak spadá primárně do pravomocí vlády, opět s jednou výjimkou stanovenou v odst. 2, kdy o odchodu cizích ozbrojených sil z území Maďarska rozhoduje Parlament, což doplňuje pravomoc Parlamentu udělit souhlas s jejich nasazením na území Maďarska.

Nad rámec těchto ustanovení maďarská Ústava v čl. 8 stanoví, že o věcech spojených s účastí ve vojenských operacích nelze konat národní referendum.

Německo

Německá ústava neobsahuje k problematice vyslání ozbrojených sil do zahraničí žádné konkrétní ustanovení. Možnost vyslání dovodil ve svém rozhodnutí ze dne 12. července 1994 Spolkový ústavní soud, a to na základě ustanovení čl. 24 odst. 2 německého Základního zákona, který říká:

„With a view to maintain peace, the Federation may enter into a system of mutual collective security, in doing so it shall consent to such limitations upon its sovereign powers as will bring about and secure a lasting peace in Europe and among the nations of the world.“

Spolkový ústavní soud dovodil, že zmocnění tohoto odstavce neumožňuje Německu jen vstup do takového systému kolektivní sebeobran, ale nabízí také ústavněprávní základ pro převzetí úkolů typických pro příslušnost k takovému systému kolektivní obrany, tedy i užití spolkových ozbrojených sil k vyslání v rámci a dle pravidel, které tento systém nastavil. Zároveň dovodil, že ustanovení čl. 59 odst. 2 věty první dává Spolkovému sněmu právo vyjádřit konstitutivní souhlas s vysláním. Zároveň stanoví spolkové vládě povinnost předložit Spolkovému sněmu návrh tohoto schválení. Tento svůj závěr Spolkový ústavní soud odůvodnil mimo jiné funkcí demokratické kontroly ozbrojených sil, kterou Spolkový sněm jako orgán moci zákonodárné vykonává - a to nejen při vývoji ozbrojených sil a jejich schopností, při plánování jejich činností, ale také jako konkrétní rozhodnutí o jejich užití. Protože však zmíněné ustanovení nevyjadřuje uvedené explicitně, doporučil Spolkový ústavní soud přijetí prováděcího zákona, který by uvedené uzákonil a zároveň stanovil proceduru přijímání souhlasu s vysláním, a zohlednil i případné různé druhy misí, do nichž mají být spolkové ozbrojené síly vyslány.

Na základě uvedeného rozhodnutí byl v roce 2005 přijat zákon (*Gesetz über die parlamentarische Beteiligung bei der Entscheidung über den Einsatz bewaffneter Streitkräfte im Ausland*), který upravuje podmínky a proceduru vydávání souhlasu Spolkového sněmu s vysláním (německy *Einsatz*, jehož vhodnější předklad je nasazení - z důvodu jednotnosti terminologie však budeme jako v případě

Maďarska používat termín vyslání) spolkových ozbrojených sil do zahraničí. Z jeho obsahu shrnuji následující:

K vyslání spolkových ozbrojených sil mimo rozsah stanovený ústavou se vyžaduje souhlas Spolkového sněmu.

Pod pojmem vyslání se rozumí případ, kdy jsou příslušníci spolkových ozbrojených sil zapojeni do bojové situace nebo jejich zapojení do takové situace je očekáváno. Naopak se zákon nevztahuje na připravovaná opatření a humanitární pomoc a podporu poskytovanou ozbrojenými silami, při kterých jsou zbraně používány jen pro sebeobranu a při kterých není očekáváno, že budou zapojeni do bojových situací. Taková vyslání souhlas Spolkového sněmu nevyžadují.

Souhlas Spolkového sněmu je vydáván na návrh spolkové vlády - zákon demonstrativně stanoví, co má tento návrh obsahovat (a je značně detailní).

Spolkový sněm může vyjádřit pouze souhlas s návrhem nebo jej odmítnout. Jeho změny nejsou přípustné. V případě udělení souhlasu pak má Spolkový sněm právo tento souhlas odvolat.

Zjednodušené řízení o souhlasu – aplikuje se na vyslání do operace nízké intenzity a rozsahu. V takovém případě se návrh rozešle výborům a frakcím Spolkového sněmu a má se za odsouhlasený, pokud jej ve lhůtě stanovené zákonem nepostoupí do pléna, které pak souhlas vysloví či nikoli.

Operace nízké intenzity a rozsahu jsou definovány následovně:

vysílá se malý počet vojáků na základě jiných okolností, jež jsou očividně nižší důležitosti a nesmí se jednat o účast ve válce; nebo

se jedná o průzkumný oddíl, který může používat zbraně jen pro sebeobranu; nebo

vyslání se vztahuje jen na jednotlivé vojáky, a to na základě výměnné spolupráce se spřízněnými ozbrojenými silami; nebo

se jedná o vyslání jednotlivých vojáků v rámci mise OSN, NATO, EU nebo jiné organizace, která naplňuje cíle OSN.

Zákon také umožňuje vyslovit souhlas Spolkového sněmu až následně, hrozí-li bezprostřední nebezpečí, u něhož nelze tolerovat odklad. Stejně tak jedná-li se o záchranu osob v určitých nebezpečných situacích, a to po tu dobu, kdy by veřejné projednání ve Spolkovém sněmu mohlo ohrozit život zachraňovaných osob. I v takovém případě však Spolkový sněm musí být vhodným způsobem předem informován a návrh na vyslovení souhlasu neprodleně podán. V případě, že Spolkový sněm souhlas neudělí, je vyslání ukončeno.

Spolková vláda má povinnost informovat Spolkový sněm o proběhu misí, do nichž byli příslušníci spolkových ozbrojených sil vysláni.

Proces k prodloužení vyslání je obdobný tomu schvalovacímu.

Německá právní úprava tedy podobně jako právní úprava jiných států rozlišuje mezi různými druhy operací, do nichž má své ozbrojené síly vysílat. V současné době v Německu probíhá diskuse, zda by mezi druhy operací nemělo být rozlišováno ještě více a diverzifikovat i postupy udělení souhlasu s vysláním tak, aby bylo udělování souhlasu flexibilnější – tj. pravděpodobně rozšířit v toto směru právo spolkové vlády na úkor Spolkového sněmu.

Polsko

Základ právní úpravy vysílání polských ozbrojených sil je obsažen v polské Ústavě, jejíž čl. 117 říká:

„The principles for deployment of the Armed Forces beyond the borders of the Republic of Poland shall be specified by a ratified international agreement or by statute. The Principles for the presence of foreign troops on the territory of the Republic of Poland and the principles for their movement within that territory shall be specified by ratified agreements or statutes.“

Z textu tohoto ustanovení je patrné, že polská Ústava připouští možnou dvojí úpravu – buď přímo v mezinárodní smlouvě, nebo ve speciálním zákoně, k jehož vydání zmocňuje. Z logiky polské Ústavy vyplývá, že v případě neexistence příslušné mezinárodní smlouvy se užije zákon – tím je Zákon týkající se zásad užití a pobytu polských ozbrojených sil mimo zemi ze dne 17. prosince 1988 publikovaný v polské sbírce zákona pod č. 162/1117. Z jeho obsahu shrnuji následující:

Zákon na počátku definuje užití ozbrojených sil mimo zemi jako přítomnost vojenských jednotek mimo polské hranice, jež se účastní vojenského konfliktu nebo posilují jednotky Polska či jeho spojenců, dále operací na udržení míru a akcí k předcházení teroristických činů.

Pobyt ozbrojených sil mimo zemi pak definuje jako trénink a vojenská cvičení, záchrannou a humanitární činnost a reprezentativní činnost – pro účely našeho srovnání tedy nerelevantní aktivity.

O užití ozbrojených sil mimo zemi rozhoduje prezident republiky na návrh vlády, a to v případě plánované účasti ozbrojených sil v ozbrojeném konfliktu, podpory spojenců nebo účasti v operacích na udržení míru. V případě akcí k předcházení teroristických činů rozhoduje opět prezident republiky, ale pouze na návrh ministerského předsedy.

Zákon stanoví, co musí rozhodnutí prezidenta obsahovat: velikost jednotky, která se účastní, délku trvání a místo operace.

O rozhodnutí prezidenta musí být okamžitě informován předseda Sejmu a Senátu.

Byť se může zdát polská právní úprava velmi flexibilní, z dostupných zdrojů vyplývá, že celý proces zabere s ohledem na polskou byrokracii značný čas – jako nejrychlejší je uvedeno rozhodnutí prezidenta vydané za 10 dní.

Nizozemsko

Nizozemská právní úprava je stejně jako v prvních třech případech obsažena přímo v Ústavě a podobá se do značné míry té polské. O úkolech ozbrojených sil hovoří čl. 97 a o vysílání příslušníků nizozemských ozbrojených sil pak čl. 100 nizozemské Ústavy.

"Article 97

1. There shall be armed forces for the defence and protection of the interests of the Kingdom, and in order to maintain and promote the international legal order.

2. The Government shall have supreme authority over the armed forces.

... ..

Article 100

1. The Government shall inform the States General in advance if the armed forces are to be deployed or made available to maintain or promote the international legal order. This shall include the provision of humanitarian aid in the event of armed conflict.

2. The provisions of paragraph 1 shall not apply if compelling reasons exist to prevent the provision of information in advance. In this event, information shall be supplied as soon as possible."

O vyslání v případě udržení nebo nastolení mezinárodního právního řádu (což pokrývá velkou šíři činností, a výslovně je pak zmíněno poskytování humanitární pomoci v situaci ozbrojeného konfliktu) tedy rozhoduje vláda, která má povinnost předem informovat nizozemský parlament. V případě, že okolnosti neumožňují informovat parlament předem, má být informace parlamentu postoupena co nejdříve poté, co to bude možné.

Dánsko

Dánská ústava obsahuje pouze jediné ustanovení, které upravuje vysílání, resp. užití vojenské síly, a to v čl. 19 odst. 2:

„Except for purposes of defence against an armed attack upon the Realm or Danish forces the King shall not use military force against any foreign state without the consent of the Folketing. Any measure which the King may take in pursuance of this provision shall forthwith be submitted to the Folketing. If the Folketing is not in session it shall be convened immediately.“

Jakékoli užití ozbrojených sil proti jinému státu s výjimkou sebeobrany, tedy i jejich vyslání do zahraničí, podléhá souhlasu Parlamentu (v Dánsku zván *Folketing*) a opatření, která mohou být králem v tomto ohledu přijata, musí být Parlamentu neprodleně předložena. Dánská ústava pamatuje na situaci, kdy souhlas s užitím ozbrojené síly je nutno vydat v okamžiku, kdy Parlament nezasedá, a ukládá proto povinnost okamžitě ho svolat. Bohužel z dostupných zdrojů v anglickém jazyce se nepodařilo dopátrat, jak v praxi tento systém funguje, zejména jaká je rychlost svolání zasedání Parlamentu.

Závěr

Na základě výše uvedeného stručného přehledu právní úpravy jednotlivých států lze tyto státy roztrždit do dvou kategorií: 1) státy, ve kterých může o vyslání ozbrojených sil bez součinnosti s parlamentem rozhodnout orgán moci výkonné (Polsko, Nizozemko) a 2) státy, ve kterých se na rozhodování o vyslání parlament podílí ve větší či menší míře (Česká republika, Slovensko, Německo, Dánsko, Maďarsko).

Pokud budeme hodnotit právní úpravu z hlediska flexibility a rychlosti rozhodování o vyslání ozbrojených sil, jeví se model první kategorie jako vhodnější. Aplikace této právní úpravy se však může střetnout s řadou procesních překážek, které vydání rozhodnutí prodlouží, viz praxe v Polsku.

Model druhé kategorie je uvnitř více diverzifikovaný. V některých případech právní úprava vyslání ozbrojených sil bez předchozího souhlasu parlamentu neumožňuje vůbec (např. Dánsko). V jiných případech je výjimečně možný až následný souhlas Parlamentu (např. Německo), nebo za určitých přesně vymezených podmínek může rozhodnout vláda (např. Slovensko, Maďarsko, Česká republika).

Bez výjimky pak právní řády států obou kategorií stanoví orgánu moci výkonné v případě, že rozhoduje o vyslání bez souhlasu parlamentu, povinnost zákonodárny sbor o takovém vyslání informovat. V závislosti na kategorii pak parlamenty mají právo na zrušení rozhodnutí orgánu moci výkonné (např. Německo a Česká republika), či toto právo nemají (Nizozemí, Polsko, ale i Maďarsko a Slovensko). Tato informační povinnost je projevem kontrolní funkce parlamentu ve vztahu k výkonné moci a ozbrojeným silám.